

Afrapportering fra den tværministerielle arbejdsgruppe om anbragte børn og unges undervisning på interne skoler

”Jeg boede på et specialpædagogisk opholdssted med intern skole. Det var ikke muligt at blive undervist i tysk og fransk, hvilket betød at jeg ikke kunne fortsætte i gymnasiet. Jeg synes ikke, at den undervisning, jeg fik på den interne skole, gjorde mig klar til videre uddannelse.”

Citat af Thilde fra bogen ”Tidligere anbragte unge og uddannelse”, Inge M. Bryderup og Marlene Q. Trentel, 2012

Maj 2012

Indhold

1. Indledning	4
1.1. Indledning.....	4
1.2. Rapportens opbygning.....	5
1.3. Aftalen om kommunernes økonomi for 2011 og nedsættelse af arbejdsgruppe.....	5
1.4. Arbejdsgruppens kommissorium.....	6
1.5. Arbejdsgruppens sammensætning.....	6
1.6. Undersøgelser.....	6
1.7. Definitioner	7
2. Resume af arbejdsgruppens konklusioner	8
3. Regler og praksis for organisering af anbragte børn og unges undervisning med fokus på de interne skoler	10
3.1. Resultaterne af kortlægningen af undervisningstilbuddene på de interne skoler	10
3.1.1. <i>Eleverne i kortlægningen</i>	11
3.1.2. <i>Grundkarakteristika ved elevernes undervisning</i>	11
3.1.3. <i>Undervisningens indhold og omfang</i>	12
3.1.4. <i>Evaluering af undervisningen</i>	15
3.1.5. <i>Resultater på skoleniveau</i>	16
3.1.6. <i>Sammenfatning</i>	17
3.2. Afdækning af gældende regler og praksis for organisering, finansiering og samarbejdsrelationer i forbindelse med undervisningen af anbragte børn og unges på interne skoler	17
3.2.1. <i>Gældende regler</i>	17
3.2.2. <i>Organisering af anbringelsessteder</i>	20
3.2.4. <i>Finansiering af udgifter til anbringelser og skoletilbud</i>	22
3.2.5. <i>Valg af anbringelsessted - handleplan og skolegang</i>	23
3.2.6. <i>Undersøgelser af praksis om organisering og finansiering</i>	24
3.2.7. <i>Opsummering af gældende regler og praksis</i>	25
3.3. Samarbejdsrelationer i forbindelse med valg af skoletilbud	25
3.3.1. <i>Gældende regler for valg af skoletilbud</i>	25
3.3.2. <i>Samarbejdsrelationer i forbindelse med undervisning på interne skoler på anbringelsessteder</i>	26
3.3.3. <i>Undersøgelser af praksis i forbindelse med valg af anbringelsessted og skoletilbud</i>	27
3.3.3.1. <i>Spørgeskemaundersøgelse af kommunernes samarbejdsrelationer, KL 2012</i>	27
3.3.3.2. <i>Forløbsundersøgelse</i>	29
3.3.3.3. <i>Samarbejdet i visitationsfasen</i>	29
3.3.4. <i>Opsummering samarbejdsrelationer</i>	29
3.4. Ansvar for tilsyn og indhold.....	30
3.4.1. <i>Undersøgelser af samarbejdsrelationer i forbindelse med tilsyn</i>	32

3.4.1.1. Spørgeskemaundersøgelse af kommunernes samarbejdsrelationer, KL 2012.....	32
3.4.2. Opsummering tilsyn.....	33
3.5. Delkonklusioner.....	33
4. Arbejdsgruppens forslag og anbefalinger.....	34
4.1. Forslag til lovændring.....	34
4.2. Arbejdsgruppens øvrige anbefalinger	35

1. Indledning

1.1. Indledning

Børn og unge, der af de kommunale sociale myndigheder anbringes uden for hjemmet i et anbringelsessted, skal have et skoletilbud, hvis de er i den undervisningspligtige alder.

Hvis barnet eller den unge har så store vanskeligheder, at det i kortere eller længere tid vil være mest hensigtsmæssigt at undervise dem på deres anbringelsessted, kan barnet eller den unge henvises til at modtage sin undervisning som specialundervisning på anbringelsesstedet. Det følger af en ændring af folkeskoleloven fra 1998. Ændringen blev gennemført med det formål at sikre, at børn i den undervisningspligtige alder, der er anbragt uden for hjemmet, modtager en undervisning, der lever op til kravene om undervisningspligtens opfyldelse i folkeskoleloven.

Specialundervisningen skal følge de almindelige regler i folkeskoleloven om specialundervisning, herunder krav til fagrække, timetal, lærernes kvalifikationer, aflæggelse af test og afgangsprøver mv.

Anbragte børn og unges skolegang er underlagt lovgivningen i både serviceloven, der indeholder reglerne om anbringelser, og folkeskoleloven, der indeholder regler om undervisningen.

Anbringelsesreformen fra 2006 satte fokus på anbragte børns skolegang. Reformen indebar en række ændringer af serviceloven, blandt andet krav om at der skal tages stilling til anbragte børn og unges skolegang i forbindelse med valget af et anbringelsessted. Det skal ske i overensstemmelse med handleplanen for barnet eller den unge, som skal udarbejdes, inden der kan træffes afgørelse om en anbringelse.

Undersøgelser fra 2008, 2009 og 2012¹ peger imidlertid på, at en stor andel af de anbragte børn og unge ikke afslutter deres skolegang med den obligatoriske afgangsprøve og ikke får videre uddannelse end grundskolen.

Flertallet af de anbragte børn og unge modtager undervisning sammen med ikke-anbragte børn i ordinære skoletilbud. Omfang og indhold af undervisningen i disse skoletilbud er veldokumenteret.

Der har imidlertid hidtil manglet dokumentation for omfang, indhold m.m. af undervisningen i de interne skoler.

---

¹En SFI-undersøgelse fra 2008 af alle anbragte 11-årige konkluderer, at der er "klart flere omgængere" blandt anbragte børn end blandt andre 11-årige. Det fremgår også af undersøgelsen, at den andel af anbragte 11-årige, der vurderes at kunne få problemer med at gå op til afgangsprøven i 9. klasse, er "en del højere" end i hele årgangen.

En registeranalyse gennemført af AKF i 2009 af alle tidligere anbragte unge i alderen 23 til 25 år, viser at 66 % af disse unge har en grundskoleuddannelse som højeste gennemførte uddannelse. Til sammenligning er det kun 25 % af alle landets unge på samme alder, der stopper deres uddannelsesforløb efter grundskolen.

Et i 2012 offentliggjort internationalt forskningsprojekt viser, at 3,2 pct. af de tidligere anbragte 17-20-årige unge har gennemført en uddannelse efter folkeskolen i sammenligning med 17,8 pct. af gruppen af alle unge på samme alder.

Denne rapport omhandler organiseringen og finansieringen af anbragte børn og unges undervisning på interne skoler på anbringelsessteder og kvaliteten af den specialundervisning, anbragte børn og unge får på interne skoler på anbringelsessteder. Rapporten er udarbejdet af en tværministeriel arbejdsgruppe og kommer med en række anbefalinger til ændringer, der kan være med til at sikre, at flere anbragte børn og unge får videre uddannelse end grundskolen.

Som opfølgning på rapporten vil der blive formidlet eksempler på god undervisningspraksis på interne skoler.

1.2. Rapportens opbygning

Rapporten indeholder fire dele.

I den første del redegøres for baggrunden for nedsættelsen af arbejdsgruppen og for undersøgelsen af kvaliteten af undervisningen på de interne skoler. Den anden del indeholder et resume af arbejdsgruppens konklusioner. I rapportens tredje del afdækkes regler og praksis for organisering af anbragte børn og unges undervisning med fokus på de interne skoler samt resultaterne af de undersøgelser, som arbejdsgruppen har gennemført. Afsnittet indledes med et resume af resultaterne af undersøgelsen af undervisningens kvalitet og afsluttes med en sammenfatning af arbejdsgruppens vurderinger, der danner grundlag for arbejdsgruppens forslag og anbefalinger. Del fire indeholder arbejdsgruppens forslag og anbefalinger.

1.3. Aftalen om kommunernes økonomi for 2011 og nedsættelse af arbejdsgruppe

En undersøgelse af folkeskolens specialundervisning fra 2010² viste, at enhedsomkostningerne til specialundervisning på interne skoler på private opholdssteder er høje og vanskelige at styre for den enkelte kommune, og at de samlede udgifter til interne skoler er betydelige.

Undersøgelsen indikerede endvidere, at der ofte opstår et problem mellem kommunerne, fordi visitationskompetencen og finansieringsansvaret for undervisningstilbuddet ikke ligger hos den samme kommune, da børn og unge som oftest anbringes i en anden kommune, end den kommune hvor hjemmet ligger.

På den baggrund blev det i undersøgelsen anbefalet, at brugen af interne skoler begrænses mest muligt, og at den anbringende kommune skal medvirke ved udarbejdelsen og godkende det endelige undervisningstilbud i den kommune, hvor anbringelsesstedet er beliggende (skolekommunen).

Som opfølgning på undersøgelsens anbefalinger blev det i Aftalen om kommunernes økonomi for 2011 blandt andet aftalt, at regeringen skal søge at gennemføre en lovændring, så den anbringende kommune skal medvirke ved udarbejdelsen af og godkende det endelige undervisningstilbud.³

Efterfølgende er den tværministerielle arbejdsgruppe om anbragte børn og unges undervisning på interne skoler på anbringelsessteder nedsat.

---

² Undersøgelsens resultater blev offentliggjort i rapporten "Specialundervisning i folkeskolen – veje til en bedre organisering og styring", juni 2010.

³ Den nuværende regering har besluttet at tilslutte sig kommuneaftalerne for 2011 og 2012.

1.4. Arbejdsgruppens kommissorium

Arbejdsgruppen skal ifølge kommissoriet:

- iværksætte en undersøgelse af kvaliteten af undervisningen i interne skoler på anbringelsesstederne
- undersøge samarbejdsrelationer og eventuelle barrierer i samarbejdet mellem anbringelsessteder, skolemyndigheder, socialforvaltning og forældre i forbindelse med overgangen mellem intern skole og folkeskole
- undersøge organiseringen og finansieringen af de interne skoler
- indsamle og formidle eksempler på god undervisningspraksis i interne skoler

På baggrund af ovenstående skal arbejdsgruppen opstille forslag til ændringer i organiseringen, finansieringen, samarbejdsrelationer mv., der kan sikre, at flere af de anbragte børn gennemfører videre uddannelse. Som led heri og i henhold til aftalen om kommunernes økonomi for 2011 skal arbejdsgruppen udarbejde udkast til en lovændring, således at den anbringende kommune fremover skal medvirke ved udarbejdelsen af og godkende det endelige specialundervisningstilbud i skolekommunen.

1.5. Arbejdsgruppens sammensætning

Finansministeriet, Social- og Integrationsministeriet, KL og Ministeriet for Børn og Undervisning deltager i den tværministerielle arbejdsgruppe.

Medlemmer af arbejdsgruppen:

Kontorchef Jacob Hess, Ministeriet for Børn og Undervisning (formand)

Souschef Lise Stidsen Vandahl, Social- og Integrationsministeriet

Fuldmægtig Anne Bech Kokkenborg, Finansministeriet (november 2011 - februar 2012)

Souschef/chefkonsulent Anders Bager Jensen, Finansministeriet (februar 2012 - april 2012)

Konsulent Hanne Berthelsen, KL

Specialkonsulent Elsebeth Schmidt Petersen, Ministeriet for Børn og Undervisning

Specialkonsulent Svend E. Gertz, Ministeriet for Børn og Undervisning

Specialkonsulent Ulla Skall, Ministeriet for Børn og Undervisning

1.6. Undersøgelser

Arbejdsgruppens arbejde bygger på følgende:

- Kortlægning af undervisningen på interne skoler. Undersøgelsen er gennemført af Rambøll i perioden fra januar til marts 2012 og omfatter telefoninterview med 50 interne skoler og besøg på 15 interne skoler
- Miniundersøgelse af samarbejdsrelationer i forbindelse med anbragte børn og unges skolegang, gennemført som en elektronisk spørgeskemaundersøgelse blandt samtlige kommuner.
- Uddrag af følgende undersøgelser:
- Tidligere anbragte unge og uddannelse, Inge M. Bryderup og Marlene Q. Trentel, 2012,
- Specialundervisning i folkeskolen – veje til en bedre organisering og styring, juni 2010
- Bryderup, Inge m.fl.: Specialundervisning på anbringelsessteder og i dagbehandlingstilbud – en undersøgelse af pædagogiske processer og samarbejdsformer,
- DPU's Forlag, 2002, Sejer Pertou, Anette m.fl.: Skolegang under anbringelse, SFI, 2008

- Specialundervisning på hovedet – almene pædagogiske synspunkter, Buur Hansen, Niels. m.fl. (red.), Klim, 2010

1.7. Definitioner

I rapporten er anvendt følgende begreber og betegnelser:

Den anbringende kommune er den kommune, der træffer afgørelse om at anbringe barnet eller den unge uden for hjemmet.

Skolekommune er den kommune, hvor anbringelsesstedet er beliggende og som har pligt til at give barnet eller den unge et skoletilbud.

Beliggenhedskommune er den kommune, hvor anbringelsesstedet er beliggende.

Barnet eller den unges opholdskommune er den kommune, som anbragte barnet (anbringende kommune).

Handle- og betalingskommune er den kommune, der har anbragt barnet eller den unge. Hvis barnet eller den unges forældre flytter fra den anbringende kommune, er denne kommune fortsat barnets eller den unges handle- og betalingskommune.

Forældrenes opholdskommune er den kommune, som forældrene flytter til, efter at deres barn er blevet anbragt.

Anbringelsessteder bruges i rapporten som betegnelse for kommunale døgninstitutioner, regionale institutioner og private opholdssteder.

Intern skole bruges i rapporten om anbringelsesstedernes skoletilbud.

2. Resume af arbejdsgruppens konklusioner

Resultaterne af arbejdsgruppens undersøgelser viser, at der fortsat er behov for at styrke undervisningen på de interne skoler og for at understøtte, at en større andel af de anbragte børn og unge får et undervisningstilbud inden for den ordinære folkeskole.

Tidligere undersøgelser og statistiske analyser af unges gennemførelse af folkeskolen og deres efterfølgende uddannelsesniveau har vist, at langt flere unge, der har været anbragt, ikke gennemfører folkeskolen og ikke får videre uddannelse.

Et i 2012 offentliggjort internationalt forskningsprojekt⁴ om tidligere anbragte unges forløb i uddannelsessystemet, der blandt andet er baseret på analyser af statistisk materiale, viser, at 3,2 pct. af de tidligere anbragte 17-20-årige unge har gennemført en uddannelse efter folkeskolen i sammenligning med 17,8 pct. af gruppen af alle unge på samme alder. Af de unge 27-30-årige, der var anbragt som 16-årige, har 40 pct. taget en uddannelse efter folkeskolen, mens det gælder for 80 pct. af alle unge i samme alder

Det er arbejdsgruppens vurdering, at en væsentlig forudsætning for at ændre dette uddannelsesmønster er at sikre, at børn og unge, der undervises på interne skoler får en undervisning, der opfylder kravene i folkeskoleloven, og at de i videst mulig omfang får undervisning inden for rammerne af den almindelige folkeskole.

Arbejdsgruppen har på baggrund af afdækningen af gældende regler og de gennemførte undersøgelser vurderet, hvor der kan være behov for ændringer i regler og organisering m.v., der kan styrke en sådan udvikling.

For så vidt angår de interne skoler på opholdsstederne og døgninstitutionerne viser kortlægningen overordnet, at skolerne har svært ved at redegøre præcist for antallet af timer, der undervises i de enkelte fag. Kortlægningen viser endvidere, at undervisningen fokuserer på fag som dansk, matematik og engelsk, ligesom de fleste elever fokuserer på dansk, matematik og engelsk i forbindelse med aflæggelse af folkeskolens afgangsprøve. En relativt høj andel af elever fritages for andre fag i fagrækken, obligatoriske test samt afgangsprøver. Disse tal skal ses i lyset af, at flertallet af elever ifølge skolerne ikke er fagligt alderssvarende og tidligere har modtaget specialundervisning og har oplevet mange brud i deres skolegang.

Kortlægningen viser yderligere, at eleverne undervises på relativt små hold, og at alle elever undervises af en eller flere læreruddannede undervisere.

---

⁴ Tidligere anbragte unge og uddannelse, Inge M. Bryderup og Marlene Q. Trentel, 2012

Det er arbejdsgruppens vurdering, at der på den baggrund er behov for at styrke tilsynet med de interne skoler for at sikre, at eleverne får tilbudt den fulde fagrække, at minimumstimetallene bliver overholdt, og at der kun gives fritagelser for fag, når betingelserne herfor er opfyldt.

En gennemgang af reglerne på området i både serviceloven og folkeskoleloven og undersøgelsen af kommunernes samarbejdsrelationer⁵ i forbindelse med anbringelser og valg af skoletilbud viser, at der er behov for at styrke dialogen og samarbejdet mellem den anbringende kommune og den kommune, hvor anbringelsesstedet er beliggende (skolekommunen). Det skal sikre, at der indgås aftale om skolegangen ved anbringelsen, og at den anbringende kommune får større indflydelse på skoletilbuddet.

Dette søges opnået gennem den foreslåede lovændring (L 129). Det er i øvrigt arbejdsgruppens vurdering, at der generelt er behov for et større fokus på overholdelse af lovgivningen og intentionerne bag de processer og samarbejdsrelationer, der lægges op til i reglerne.

Arbejdsgruppens øvrige centrale anbefalinger er, at der skal ske en styrkelse af de interne skolars undervisning ved gennem en lovændring at sikre, at undervisningen tilrettelægges af faguddannede lærere, og at der mindst skal være en normering på 10 elever på en intern skole. Det skal være med til at understøtte, at flere anbringelsessteder kan samarbejde om at drive en fælles skole, og at lærerne i videst mulig omfang er faguddannede. Arbejdsgruppen foreslår endvidere, at samarbejdet med det lokale skolevæsen styrkes. Implementeringen af de ændrede regler og vejledninger understøttes aktivt via informationsmøder, netværk og lignende.

---

⁵KL har som led i arbejdsgruppens arbejde gennemført en elektronisk spørgeskemaundersøgelse af kommunernes samarbejdsrelationer

3. Regler og praksis for organisering af anbragte børn og unges undervisning med fokus på de interne skoler

Denne del af rapporten afdækker rammer og praksis for organiseringen og finansieringen af anbragte børn og unges undervisning på anbringelsessteder samt for selve undervisningen på de interne skoler. Afsnittet indeholder endvidere afdækning af samarbejdsrelationer i forbindelse med valg af anbringelsessted og skolegang samt tilsyn.

3.1. Resultaterne af kortlægningen af undervisningstilbuddene på de interne skoler

Arbejdsgruppen har igangsat en kortlægning af undervisningen på institutioner, der tilbyder undervisning efter § 20 stk. 5 i folkeskoleloven, dvs. dagbehandlingstilbud eller et efter lov om social service oprettet eller godkendt anbringelsessted. Kortlægningen er gennemført af Rambøll i perioden januar 2012 til marts 2012.

Kortlægningen vedrører alene data vedrørende undervisningen på anbringelsesstederne⁶.

Formålet med kortlægningen har været at beskrive den faktuelle undervisning i disse skoletilbud. Der er således tale om en kortlægning af undervisningens konkrete indhold, rammer og omfang mv.

Resultaterne af kortlægningen har muliggjort en evaluering af kvaliteten af undervisningstilbuddet, dvs. om skolerne tilbyder en undervisning, der lever op til de normer og standarder vedrørende undervisningens indhold og omfang mv., der følger af folkeskoleloven og bekendtgørelsen om specialundervisning, herunder reglerne om fagrække, timetal, test og prøver, individuelle elevplaner, lærerkompetencer mv.

50 skoletilbud ud af en samlet population på 352 tilbud indgår i kortlægningen. Af de 50 er der 33 anbringelsessteder fordelt på 16 døgninstitutioner og 17 opholdssteder. De øvrige skoletilbud er dagbehandlingstilbud, der ikke indgår i denne rapport.

For at komme så tæt på den enkelte elevs undervisningstilbud som muligt er der i kortlægningen spurgt ind til den undervisning, som op til fem konkrete elever i aldersgruppen 12 til 15 år fra hver af de 50 institutioner har modtaget i skoleåret 2010/2011. Resultatet er en kortlægning af 209 elevers undervisning ud af en samlet population på ca. 2000 i den angivne aldersgruppe. 135 af disse elever modtager undervisning på et anbringelsessted – heraf 68 på en døgninstitution og 67 på et opholdssted. Kortlægningen omfatter således et betydeligt antal af de elever, der modtager undervisning på anbringelsessteder og i dagbehandlingstilbud.

Arbejdsgruppen skal pointere, at der ikke er tale om et materiale, der i statistisk henseende er repræsentativt for elevernes undervisning, men at det er Rambølls vurdering, at kortlægningens resultater kan vurderes som dækkende for den samlede population, som den er registreret i eksisterende registre og opgørelser.

---

⁶ Disse data stammer dels fra den samlede kortlægning af undervisningen på anbringelsessteder og dagbehandlingstilbuddene og dels fra særkørsler, hvor data for anbringelsesstederne er isoleret fra data for dagbehandlingstilbuddene.

3.1.1. Eleverne i kortlægningen

Eleverne i kortlægningen er ifølge skolerne karakteriseret af lange fraværperioder i deres tidligere skolegang. Det gælder således for 50 pct. af eleverne fra døgninstitutionerne og for 67 pct. af eleverne fra opholdsstederne.

Desuden har skolegangen for 48 pct. af eleverne fra døgninstitutionerne været præget af mange skift og brud. Det samme er tilfældet for 61 pct. af eleverne fra opholdsstederne. Ca. en tredjedel af eleverne fra begge institutionstyper har tidligere været anbragt.

En relativt lille andel af eleverne er ifølge skolerne fagligt aldersvarende. På døgninstitutioner og opholdssteder gælder dette for 26 og 27 pct. af eleverne. Mange af skolerne har dog vanskeligt ved at placere den enkelte elev på det klassetrin, vedkommende er fagligt aldersvarende til. Mange understreger endvidere, at der kan være forskel på, hvilket niveau eleven befinder sig på alt efter fag.

Flertallet af elever har desuden tidligere været henvist til specialundervisning. På døgninstitutionerne er det således kun 20 pct. af eleverne, der ikke tidligere har været henvist til specialundervisning, mens 30 pct. af eleverne fra opholdsstederne ikke tidligere har været henvist til specialundervisning.

Ifølge de kvalitative udsagn fra skolerne er begrundelsen for valget af anbringelsesstedets skoletilbud i over halvdelen af tilfældene, at eleven har psykiske problemer. Foruden psykiske problemer har begrundelserne i 1/3 af tilfældene været mangelfulde sociale kompetencer, problemstillinger i hjemmet og/eller sociale problemer. Skolerne angiver ofte flere begrundelser for, at eleven går i et skoletilbud. I mere end 1/3 af tilfældene er der således givet flere end tre begrundelser.⁷

Sammenfattende kan konstateres, at der er tale om en elevgruppe, der i vidt omfang er præget af både faglige og personlige vanskeligheder.

3.1.2. Grundkarakteristika ved elevernes undervisning

Skole- og holdstørrelse samt lærer-elevratio

Anbringelsesstedernes skoletilbud er relativt små. 10 af døgninstitutionerne i kortlægningen har således 17 elever eller flere, fire har mellem 2 og 8 elever, og to har mellem 8 og 16 elever. For opholdsstederne gælder, at fem har mellem 2 og 8 elever, otte har mellem 8 og 16 elever, og fire har 17 elever eller flere.

Ses der på antallet af elever på det enkelte undervisningshold fremgår det, at 48 ud af 129 elever modtager størstedelen af deres undervisning på hold med 2 – 3 elever. 57 af eleverne modtager størstedelen af deres undervisning på hold med 4 til 7 elever. 9 elever modtager enkeltmandsundervisning, og kun elever (15) fra døgninstitutionerne modtager størstedelen af deres undervisning på hold med 8 til 9 elever. Dette afspejler sig naturligt i en relativt høj lærer-elev ratio. Knap 75 pct. af eleverne modtager undervisning med en lærer-elev ratio på mellem to og fire elever per underviser. Der er en svag tendens til at lærer-elev ratioen på døgninstitutionerne er lavere end på opholdsstederne.

⁷ Kortlægningens kvalitative udsagn er ikke opdelt mellem udsagn fra hhv. døgninstitutioner, opholdssteder og dagbehandlingstilbud.

Underviserne

Efter bekendtgørelsen om folkeskolens specialundervisning m.v. skal bistanden varetages af lærere, der gennem særlig uddannelse eller på anden måde har tilegnet sig de fornødne forudsætninger. Specielt om anbringelsesstederne fremgår det dog, at undervisningen kan varetages af personale med forudsætninger for opgaven.

Kortlægningen viser, at 123 ud af 126 elever havde modtaget undervisning af en eller flere læreruddannede undervisere i skoleåret 2010/2011. 68 elever havde haft 3 eller flere læreruddannede undervisere. Der er en tendens til, at en elev på et opholdssteds skoletilbud har flere læreruddannede undervisere end en elev på en døgninstitution.

For 71 elever ud af 126 gælder, at pædagoguddannede ikke indgik i undervisningen. En pædagog indgik i undervisningen af 44 elever, mens 11 elever havde haft to eller tre pædagoger inde over undervisningen. Tendensen er, at pædagogerne i højere grad deltager i undervisningen af døgninstitutionernes elever end af opholdsstedernes elever.

Det generelle billede er imidlertid, at det helt overvejende er læreruddannede, der varetager elevernes undervisning.

Forholdet mellem undervisningen og den socialpædagogiske indsats

I den pædagogiske litteratur diskuteres fordele og ulemper ved hhv. adskillelse og sammenhæng mellem den undervisningsmæssige og den socialpædagogiske indsats⁸.

Ifølge de kvalitative udsagn lægger et flertal af skoletilbuddene vægt på at fastholde fokus på undervisning, mens eleverne er i skole. Dette giver sig udtryk i, at flertallet af skoler i kortlægningen underviser eleverne i særlige lokaler, der kun anvendes til undervisning. Skolerne ønsker på denne måde at undgå flydende grænser mellem undervisningsdelen og opholdsdelen (skole og hjem), blandt andet for at eleverne bliver i stand til at afkode de forskellige forventninger, der karakteriserer de to indsatsområder.

Der er dog også skoler, der går ind for og praktiserer stor sammenhæng mellem undervisnings- og behandlingsindsatsen.⁹

3.1.3. Undervisningens indhold og omfang*Fagrække*

Fagrækken for elever i specialundervisningen er i udgangspunktet den samme som for elever i almenundervisningen.

Der findes dog dispensationsmuligheder. Det gælder således, at en elev, der har usædvanligt store vanskeligheder i et fag, og hvor det ikke skønnes hensigtsmæssigt at give eleven specialundervisning i faget, kan fritages for undervisning i dette fag. Det forudsætter forældrenes samtykke og gælder ikke for så

⁸ Bryderup, Inge m.fl.: Specialundervisning på anbringelsessteder og i dagbehandlingstilbud – en undersøgelse af pædagogiske processer og samarbejdsformer, DPU's Forlag, 2002

Sejer Pertou, Anette m.fl.: Skolegang under anbringelse, SFI, 2008

Specialundervisning på hovedet – almene pædagogiske synspunkter, Buur Hansen, Niels. m.fl. (red.), Klim, 2010

⁹ Se note 7

vidt angår dansk og matematik. Det er skolens leder, der træffer afgørelsen på grundlag af en pædagogisk-psykologisk vurdering. Det er desuden en betingelse, at eleven får anden undervisning i timerne for det pågældende fag.

For klasser i specialundervisningen gælder desuden, at undervisningen kan gives eleverne på andre klassetrin. Det betyder fx, at en 8. klasse kan modtage undervisning i natur/teknik i stedet for fysik/kemi, biologi og geografi.

Kortlægningen, der har fokuseret på elevernes deltagelse i de humanistiske og naturfaglige fag samt idræt, viser, at 10 ud af 24 elever på mellemtrinnet modtager undervisning i samtlige af fagene dansk, matematik, engelsk, historie, natur/teknik, kristendom og idræt.¹⁰

For eleverne i udskolingen gør det sig gældende, at 31 ud af 89 elever (35 pct.) modtager undervisning i samtlige af de nævnte fag. Billedet er stort set ens på begge institutionstyper.

I dette tal indgår ifølge skolerne elever, der modtager undervisning i henhold til undtagelsen i specialundervisningsbekendtgørelsen, om at undervisningen kan gives eleverne på andre klassetrin end nævnt i de anførte bestemmelser. Tages der højde herfor, vil andelen af elever i udskolingen, der modtager undervisning i den nævnte fagrække, være større end de angivne 35 pct.

Ser man udelukkende på elever i 9. klasse, er der 10 ud af 27 elever (svarende til 37 pct.), der har modtaget undervisning i hele den nævnte fagrække.

Den hyppigst forekommende fagrække for flest elever på anbringelsesstederne i skoleåret 2010/2011 var dansk, matematik, engelsk, historie og idræt. 68 pct. af samtlige elever modtog undervisning i kombinationen af disse fem fag. Kortlægningen viser, at ikke nogen væsentlig forskel mellem de to typer af institutioner.

Ifølge skolerne er 34 pct. af eleverne på døgninstitutionerne og 53 pct. af eleverne på opholdsstederne fritaget fra undervisning i et eller flere fag.¹¹

For samtlige elever (100 pct.), der er fritaget for et eller flere fag, begrundes fritagelsen med, at eleven ikke er motiveret og har svært ved at overskue flere fag. Der kan samtidig være yderligere grunde til, at eleven er fritaget, men disse begrundelser vedrører langt færre elever. 'Lav intelligens' og 'Faglige vanskeligheder' nævnes således i forbindelse med 12 pct. af de fritagne elever på opholdsstederne, mens disse begrundelser anføres for 45 pct. af de fritagne elever på døgninstitutionerne.

---

¹⁰ Ifølge Rambøll det ikke været muligt at udarbejde en retvisende statistik omkring undervisningen i de praktisk/musiske fag, fordi disse fag ofte adskiller sig både i indhold, form og klassificering fra de kendte i folkeskolernes fagrække. Det er dog Rambølls generelle indtryk, at der arbejdes med det praktisk/musiske område i skoletilbuddene.

¹¹ Ifølge Rambøll skal disse tal dog aflæses med forsigtighed, idet interviewene viser, at flere skoletilbud ofte har fokus på fag som dansk, matematik og engelsk og derfor primært taler om fritagelse i forhold til disse.

Undervisningstimetal

På årsbasis findes krav om et minimumstimetal for hele undervisningen (basistimetallet). Fra 4. klasse til og med 9. klasse udgør dette minimumskrav 660 klokketimer om året. Der findes ikke årlige minimumskrav til timetallet for de enkelte fag

For elever i specialundervisningen kan kommunalbestyrelsen fastsætte, at eleverne på 8. - 10. klassetrin i en længere periode kan udsendes i arbejdspraktik i virksomheder, eventuelt således at elevernes undervisningstimetal med deres og forældrenes samtykke i den pågældende periode nedsættes til en tredjedel af det for det pågældende klassetrin planlagte undervisningstimetal for samme periode. Desuden kan timetallet med forældrenes tilslutning nedsættes, hvis elevens helbred ifølge lægeerklæring ikke tillader gennemførelse af fuld undervisning.

Det følger af bestemmelserne om fagrækken og timetallet, at fagene skal kunne identificeres i skemaet, så det sikres – og kan dokumenteres – at eleverne får undervisning af det indhold og det omfang, de er berettiget til.

I forbindelse med »featureuger«, »fordybelsesuger« eller andre former for omlagt undervisning (ekskursioner, lejrskoler m.v.) kan skolerne overveje, hvilke faglige aktiviteter der hovedsagelig arbejdes med på de enkelte klassetrin, og indberette timetallet således, at man henfører den tid, hvor der arbejdes med bestemte faglige aktiviteter, til de fag, som aktiviteterne bedst hører ind under.

Kortlægningen har søgt at afdække faktisk realiserede antal klokketimer for de elever, der indgår i kortlægningen. Konkret er de deltagende skoler blevet bedt om at angive det antal klokketimer, som den enkelte elev har haft i det senest afsluttede skoleår (2010/2011), dels i form af det samlede antal undervisningstimer, dels timetallet fordelt på fag.

Samlet set ligger elevernes årlige klokketimetallet over basistimetallet. Kortlægningen fremhæver imidlertid, at antallet af realiserede undervisningstimer for de enkelte elever ofte er et skøn fra skolernes side. For døgninstitutionerne gælder, at de har eksakte oplysninger for 20 pct. af eleverne i kortlægningen. For opholdsstederne gælder, at de har eksakte tal for 34 pct. af eleverne. For de øvrige elevers vedkommende er de angivne timetal et skøn baseret på skolens vurdering og eventuelt elevens planlagte skema.¹²

Som forklaring angiver skolerne¹³, at undervisningen kan være vanskelig at kategorisere og gøre op i timeantal, eftersom nogle fag i skoletilbuddene har flydende grænser, og varigheden af undervisningen tilpasses den enkelte. De anfører desuden, at der arbejdes en del med temauger og integrering af de forskellige fag, eksempelvis de naturfaglige fag eller samfundsfag, historie og dansk, og at det kan være vanskeligt at opgøre præcise timetal opgjort for de pågældende fag. De angiver endvidere, at der arbejdes med alternative og mere praktisk orienterede metoder for at opnå indlæring, som ikke umiddelbart lader sig opgøre i timer på forskellige fag.

---

¹² Da kortlægningens timetal så i vid udstrækning bygger på skøn, vil de ikke blive refereret i detaljer i denne rapport

¹³ Se note 7

3.1.4. Evaluering af undervisningen

Test

Som led i den løbende evaluering af undervisningen skal også elever, der er henvist til specialundervisning på anbringelsessteder, deltage i de nationale obligatoriske test.

De obligatoriske test er adaptive, hvilket betyder at sværhedsgraden tilpasser sig elevens niveau. Der er imidlertid mulighed for, at institutionens leder kan fritage en elev for at gennemføre en eller flere af testene, hvis eleven på grund af betydelig funktionsnedsættelse eller utilstrækkelige danskundskaber vurderes ikke at ville kunne gennemføre testen med et resultat, der kan bidrage til den løbende evaluering.

Af kortlægningen fremgår, at 60 pct. af de elever, der gik på testrelevante klassetrin i skoleåret 2010/2011, deltog i de obligatoriske test, mens 30 pct. blev fritaget og 10 pct. ikke deltog i testene, fordi det ikke var teknisk muligt. 65 pct. af eleverne på døgninstitutionerne aflagde testene, mens 54 pct. af eleverne på opholdsstederne aflagde test.

Afgangsprøven – 9. klasse

Også elever, der er henvist til specialundervisning i anbringelsessteder, er omfattet af kravet om obligatoriske afgangsprøver ved afslutningen af undervisningen i 9. klasse. Har elever en psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse eller andre specifikke vanskeligheder, kan den prøveafholdende skoles leder tilbyde særlige prøvevilkår ved folkeskolens afgangsprøver, hvis det er nødvendigt for at ligestille disse elever med andre i prøvesituationen.

Der er også mulighed for, at elever kan fritages for at aflægge folkeskolens obligatoriske afgangsprøver, hvis prøveaflæggelsen ikke skønnes hensigtsmæssig på grund af betydelig funktionsnedsættelse eller utilstrækkelige danskundskaber. Fritagelse kan omfatte en eller flere prøver eller delprøver. Beslutningen træffes af den prøveafholdende skoles leder på baggrund af en pædagogisk-psykologisk vurdering sammen med eleven efter samråd med elevens forældre. Fritagelse forudsætter, at der er taget stilling til, om eleven vil kunne aflægge prøven på særlige vilkår, og at der samtidig tages stilling til, hvordan elevens udbytte af undervisningen evalueres.

Kortlægningen viser, at trefjerdedele af de elever i kortlægningen, der i skoleåret 2010/2011 gik i 9. klasse, deltog i en eller flere af afgangsprøverne. Det svarer til 22 ud af 29 elever.¹⁴

Eleverne aflægger primært afgangsprøve i fagene dansk, engelsk og matematik. Halvdelen aflægger prøve i fysik/kemi. Færre elever aflægger prøve i fx historie, geografi og biologi.

Karaktergivning

På 8. og 9. klassetrin gives standpunktskarakterer mindst 2 gange om året.

Karaktergivning kan efter aftale med eleven og forældrene i et eller flere af fag erstattes af en skriftlig udtalelse om elevens standpunkt. Udtalelsen skal bygge på, i hvor høj grad eleven har nået de opstillede mål for undervisningen i de enkelte fag.

¹⁴ Det fremgår ikke af kortlægningen, om eller hvordan elevernes udbytte af undervisningen i stedet er foretaget.

Kortlægningen viser, at der kun var én 9. klasseelev i populationen, der ikke fik standpunktskarakter. I 8. klasse var det derimod 39 pct. af eleverne, der ikke fik karakterer. I stedet gives udtalelser.

Respondenterne i kortlægningen forklarer, at karaktergivning for mange elevers vedkommende ikke er fagligt meningsfuldt, fordi eleverne ikke er fagligt aldersvarende, og at det kan bidrage til en nederlagsfølelse, der forstærker elevens faglige vanskeligheder.¹⁵

Elevplaner

For hver elev i børnehaveklassen til og med 7. klassetrin skal udarbejdes en elevplan, der til brug for den løbende evaluering skal indeholde resultater af evalueringen og den besluttede opfølgning på evalueringen. Og for hver elev på 8. og 9. klassetrin skal der udarbejdes en elev- og uddannelsesplan. Uddannelsesdelen skal til brug for afklaring af fremtidig uddannelse indeholde oplysninger om, hvilke mål eleven har for sin uddannelse efter grundskolen eller efter 10. klassetrin.

Eleven udarbejder bidrag til uddannelsesplanen inden udgangen af 8. klasse. Bidraget skal blandt andet være baseret på den vejledning, eleverne modtager af Ungdommens Uddannelsesvejledning fra og med skolens 6. klasse.

Kortlægningen viser, at stort set samtlige elever enten har en elevplan eller en elev- og uddannelsesplan. Kortlægningen viser dog samtidig, at ca. 20 pct. af eleverne på 8. til 10. klassetrin – svarende til 14 ud af 67 elever - ikke har en uddannelsesplan.

Skolerne oplyser, at nogle er i gang med at lave uddannelsesplaner. Andre vil vente med at inddrage Ungdommens Uddannelsesvejledning til eleven er klar til at kunne gennemføre folkeskolens afgangsprøve.¹⁶

3.1.5. Resultater på skoleniveau

Hidtil er gengivet data for undervisningen af fem konkrete elever fra hver af de skoler, der indgår i kortlægningen. Ses der på samtlige elever på de skoler, der indgår i undersøgelsen, er det forventningen, at knap 8 ud af 10 elever vil deltage i en eller flere af afgangsprøverne.

Døgninstitutionerne forventer således, at 66 pct. af eleverne vil aflægge afgangsprøve i enten alle fag eller nogle fag. Knap en fjerdedel forventes at få dispensation for alle fag.

For opholdsstedernes vedkommende forventes 82 pct. af eleverne at aflægge en eller flere af afgangsprøverne. 15 pct. af eleverne forventes at få dispensation for alle fag.

Halvdelen af skolerne oplyser desuden, at over 70 pct. af deres elever fortsætter i en ungdomsuddannelse.

---

¹⁵ Se note 7

¹⁶ Se note 7

3.1.6. Sammenfatning

Over halvdelen af eleverne i kortlægningen har haft lange fraværperioder i deres skolegang, og de har tidligere modtaget specialundervisning. Langt hovedparten af eleverne er ikke fagligt alderssvarende.

De interne skoler er relativt små, og 48 ud af 129 elever modtager undervisning på hold med 2 – 3 elever.

Stort set alle elever har modtaget undervisning af én eller flere læreruddannede lærere, og det generelle billede er, at det er læreruddannede lærere, der varetager elevernes undervisning.

Kortlægningen af selve undervisningen viser, at det kun er henholdsvis 35 og 37 pct. af eleverne, der modtager undervisning i hele fagrækken i henholdsvis udskoling og 9. klasse. 34 pct. af eleverne på døgninstitutionerne og 53 pct. af eleverne på opholdsstederne er fritaget fra undervisning i et eller flere fag.

Skolernes samlede skøn viser, at timetallet ligger over basistimetallet, men der er kun relativt få eksakte oplysninger om elevernes faktiske timetal.

Stort set samtlige elever har en elev- eller uddannelsesplan, men ca. 20 pct. af eleverne i 8. – 10. klasse har ikke en uddannelsesplan.

Det er særligt den manglende dækning af fagrækken, de skønsbaserede oplysninger om elevernes timetal og de manglende uddannelsesplaner, der giver anledning til arbejdsgruppens overvejelser i forhold til, hvordan undervisningens indhold og omfang kan styrkes..

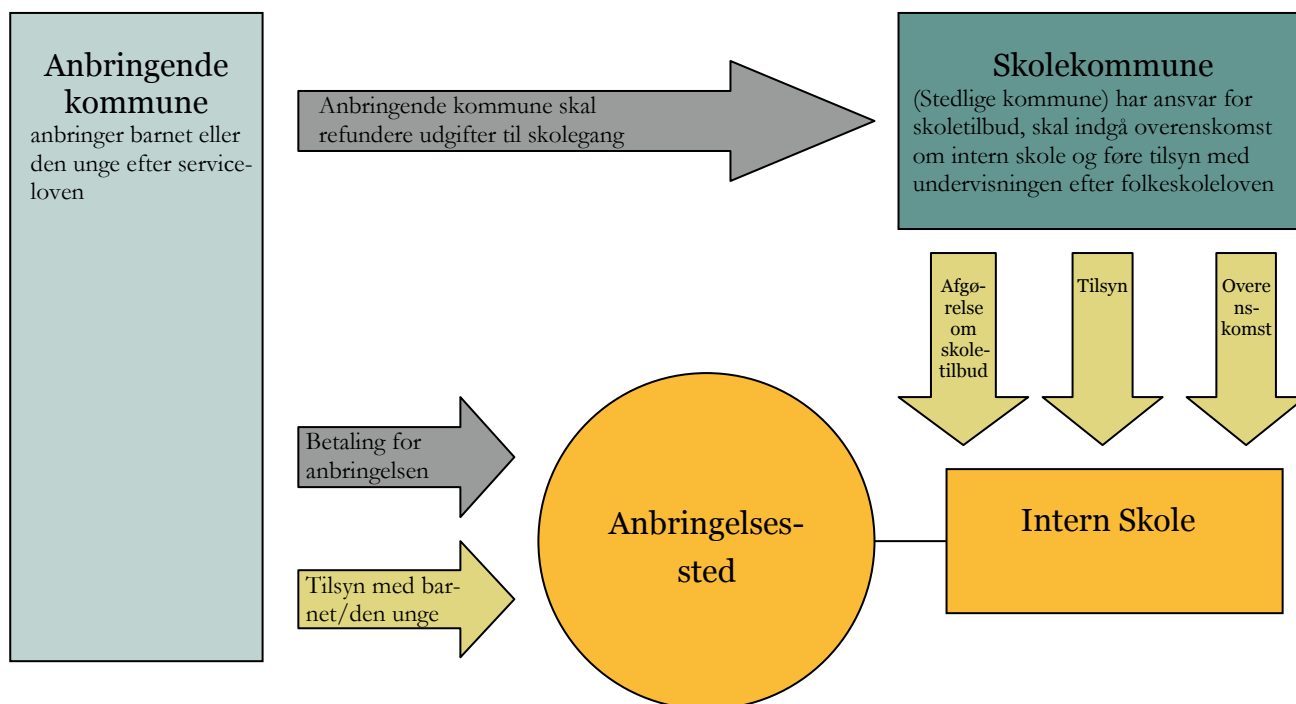
3.2. Afdækning af gældende regler og praksis for organisering, finansiering og samarbejdsrelationer i forbindelse med undervisningen af anbragte børn og unges på interne skoler

Dette afsnit beskriver de gældende regler for anbringelser og undervisning af børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Afsnittet har særligt fokus på regler og praksis for organisering og finansiering af anbringelser af børn og unge på anbringelsessteder og undervisning af de børn og unge, der får specialundervisning på en intern skole på anbringelsesstedet.

3.2.1. Gældende regler

Anbringelser af børn og unge og deres skolegang er reguleret i to regelsæt i henholdsvis serviceloven og folkeskoleloven.

Nedenfor illustreres, hvilke områder de to regelsæt regulerer.

Anbringelsessteder

Når et barn eller en ung skal anbringes, kan anbringelsesstedet efter serviceloven være

- Plejefamilier, herunder kommunale plejefamilier og netværksfamilier
- Egne værelser, kollegier eller kollegielignende opholdssteder
- Opholdssteder for børn og unge
- Døgninstitutioner

Hvis barnet eller den unge anbringes i en plejefamilie eller på eget værelse (kollegium eller lignende) og er i den undervisningspligtige alder, er det forudsat, at barnet eller den unge kan modtage undervisning i folkeskolen.

Ved anbringelser på et anbringelsessted (opholdsted eller døgninstitution) er udgangspunktet også, at barnet eller den unge skal gå i den almindelige folkeskole i kommunen.

Skoletilbud

Efter folkeskoleloven er det kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor anbringelsesstedet er beliggende (skolekommunen), der har ansvar for, at barnet eller den unge får et skoletilbud umiddelbart efter, at barnet eller den unge er blevet anbragt på et anbringelsessted.

Skolekommunen har det overordnede ansvar for kommunens skolevæsen og skal påse, at alle undervisningspligtige børn i kommunen indskrives i folkeskolen eller får en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Som nævnt ovenfor er udgangspunktet, at barnet skal gå i den almindelige folkeskole, hvilket kan være

- Den lokale folkeskole
- Specialskole, specialklasse eller heldagsskole
- Heltidsundervisning på ungdomsskolen

Der kan endvidere iværksættes enkeltmandsundervisning som en midlertidig løsning, mens kommunalbestyrelsen tager stilling til skoletilbuddet.

Folkeskoleloven giver dog mulighed for, at barnet eller den unge kan modtage specialundervisning på anbringelsesstedet.

Det er kun børn, der har så store vanskeligheder, at det i kortere eller længere tid vil være mest hensigtsmæssigt at undervise dem i deres anbringelsessted, der kan henvises til specialundervisning på en intern skole på anbringelsesstedet. Det fremgår af forarbejderne til en ændring af folkeskoleloven i 1998.¹⁷

Socialpædagogiske opholdssteder og døgninstitutioner, der er oprettet eller godkendt efter servicelovens § 67, kan varetage specialundervisning efter folkeskoleloven.

Undervisning på anbringelsesstedet forudsætter, at der er indgået en overenskomst mellem anbringelsesstedet og skolekommunen, jf. nedenfor.

Der skal ikke indgås overenskomst med frie grundskoler med kostafdeling og efterskoler m.fl., der er godkendt som anbringelsessteder, da disse skoler i forvejen er undergivet kravet om, at undervisningen skal stå mål med folkeskolen.

Tekstboks 3.2.1. Gældende regler for, hvor børn og unge kan anbringes, samt rammer for skoletilbud på interne skoler på anbringelsessteder

Service-loven § 66

Anbringelsessteder for børn og unge kan være

- 1) plejefamilier, jf. § 142, stk. 1,
- 2) kommunale plejefamilier, jf. § 142, stk. 1,
- 3) netværksplejefamilier, jf. § 142, stk. 2,
- 4) egne værelser, kollegier eller kollegielignende opholdssteder, jf. § 142, stk. 6,
- 5) opholdssteder for børn og unge, jf. § 142, stk. 7, eller
- 6) døgninstitutioner, herunder delvis lukkede døgninstitutioner, jf. § 67.

Folkeskoleloven § 20, stk. 5

Specialundervisning kan indrettes i dagbehandlingstilbud eller i et efter lov om social service oprettet eller godkendt anbringelsessted, jf. § 22.

§ 22, stk. 5

Stk. 5. En kommunalbestyrelse kan efter overenskomst med et i kommunen beliggende dagbehandlingstilbud henvise elever til specialundervisning, jf. § 20, stk. 2, i dagbehandlingstilbuddet. Tilsvarende kan en kommunalbestyrelse efter overenskomst med et i kommunen beliggende anbringelsessted for børn og unge, der er oprettet eller godkendt efter lov om social service, henvise elever anbragt i anbringelsesstedet til specialundervisning i anbringelsesstedet.

Bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning § 19

Henvi-sning af en elev til specialpædagogisk bistand i et dagbehandlingstilbud eller i et anbringelsessted, jf. § 5, stk. 3, og § 10, stk. 1, nr. 5, er betinget af, at der på forhånd mellem dagbehandlingstilbuddet/anbringelsesstedet og den stedlige kommunalbestyrelse er indgået overenskomst om undervisningens omfang, indhold og tilrettelæggelse. Overenskomsten skal mindst omfatte følgende:

¹⁷ Lov nr. 412 af 26. juni 1998

- 1) Læse- og timeplaner.
  - 2) Personalets kvalifikationer.
  - 3) Tilsynsfunktionen og dens indhold.
  - 4) Den pædagogisk-psykologiske betjening.
  - 5) Budgettet for undervisningen og aflæggelse af regnskab.
  - 6) Registrering og indberetning til kommunalbestyrelsen af magtanvendelse over for elever.
- Stk. 2. Den i stk. 1, nr. 3, nævnte tilsynsfunktion skal blandt andet sikre, at undervisningen i dagbehandlingstilbuddet eller anbringelsesstedet står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, jf. folkeskolelovens § 40, stk. 1.

3.2.2. Organisering af anbringelsessteder

Opholdssteder og døgninstitutioner kan være kommunale, regionale eller private. Døgninstitutioner kan oprettes og drives af en kommune, af en region eller som selvejende institutioner, som kommunen eller regionen indgår aftale med.

De private opholdssteder kan være selvejende institutioner, som er drevet af fx fonde eller være organiseret som et selskab eller som en enkeltmandsvirksomhed. De private opholdssteder har som regel et mindre antal pladser (4 – 12).

Tilbudsportalen

Social- og integrationsministeren skal efter serviceloven samle og formidle oplysninger om kommunale, regionale og private opholdssteder i en landsdækkende oversigt, Tilbudsportalen, og kommunerne kan kun benytte tilbud, som er registreret i Tilbudsportalen. Tilbudsportalen er elektronisk og findes på Socialstyrelsens hjemmeside.¹⁸

Private opholdssteder kan ifølge serviceloven kun registreres i Tilbudsportalen, hvis beliggenhedskommunen har truffet afgørelse om, at tilbuddet er generelt egnet. I denne vurdering skal indgå en vurdering af, om opholdsstedets pædagogiske målsætning og metoder gør opholdsstedet egnet til at opfylde målgruppens behov, herunder behov for nære stabile relationer til voksne, opbygning af sociale relationer og netværk, skolegang, sundhed, trivsel og forberedelse til et selvstændigt voksenliv. Hvis en anden kommunalbestyrelse eller et regionsråd har indgået aftale med opholdsstedet om at benytte samtlige pladser, træffes afgørelsen af denne kommunalbestyrelse eller dette regionsråd.

Godkendelsen af anbringelsesstedet omfatter ikke en eventuel intern skole, da denne skal oprettes efter en overenskomst (folkeskoleloven, bekendtgørelse om specialundervisning), jf. punkt 3.1.2.

Oplysninger til Tilbudsportalen indberettes af den kommunalbestyrelse, der har godkendt tilbuddet, eller den kommunalbestyrelse eller det regionsråd, der har indgået aftale med opholdsstedet om at benytte samtlige pladser.

Af tilbudsportalen fremgår, at der i marts 2012 findes følgende ydelser efter kriterierne: 0 – 18 år, botilbud og undervisning (fordelt på 156 tilbud):

45 kommunale ydelser

41 regions ydelser

212 private ydelse

¹⁸ <http://www.socialstyrelsen.dk/tilbudsportalen>

For hvert tilbud skal der efter bekendtgørelsen om tilbudsportalen oplyses organisatoriske forhold om bl.a. målgruppe, tilbuddets juridiske grundlag og ejerform, antal pladser, ydelser, metoder og værdigrundlag, takster, personaleforhold, fysiske forhold, sammensætning af råd som f.eks. forældreråd, samarbejdsrelationer, evaluering af tilbuddet, og om der er en særlig specialrådgivningsenhed i tilknytning til tilbuddet.

Overenskomst om intern skole

For at kunne tilbyde undervisning på en intern skole på et privat eller regionalt anbringelsessted skal der efter bekendtgørelsen om specialundervisning være indgået en overenskomst mellem beliggenhedskommunen og anbringelsesstedet. Overenskomsten skal mindst omfatte

- Læse- og timeplaner
- Personalets kvalifikationer
- Tilsynsfunktionen og dens indhold
- Den pædagogiske-psykologiske betjening
- Budget for undervisningen og aflæggelse af regnskab samt
- Registrering og indberetning til kommunalbestyrelsen af magtanvendelse over for elever

Det fremgår ikke af Tilbudsportalen, om det pågældende opholdssted har indgået overenskomst om specialundervisning. Mange opholdssteder oplyser det på deres egen hjemmeside, som der er link til på Tilbudsportalen.

Tekstboks 3.2.2 Gældende regler for tilbudsportalen

Serviceoven § 142, stk. 7

Ved afgørelser om optagelse af opholdssteder for børn og unge, jf. § 66, nr. 5, på Tilbudsportalen efter § 14, stk. 2, skal kommunalbestyrelsen eller regionsrådet foretage en vurdering af, om opholdsstedets pædagogiske målsætning og metoder gør opholdsstedet generelt egnet til at opfylde målgruppens behov, herunder behov for nære, stabile relationer til voksne, opbygning af sociale relationer og netværk, skolegang, sundhed, trivsel og forberedelse til et selvstændigt voksenliv.

§ 14, stk. 2

Kun tilbud, som er registreret i Tilbudsportalen, kan indgå i kommunalbestyrelsens forsyning, jf. § 4, stk. 2.

Bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning § 5, stk. 3

Kommunalbestyrelsen kan træffe beslutning om henvisning af en elev til specialpædagogisk bistand i et dagbehandlingstilbud eller i et anbringelsessted, jf. § 10, stk. 1, nr. 5, og § 19.

§ 10, stk. 1 nr. 5

Specialpædagogisk bistand kan gives på følgende måder:

5) Eleven undervises i et dagbehandlingstilbud eller i et anbringelsessted, jf. § 5, stk. 3.

§ 19

Henvisning af en elev til specialpædagogisk bistand i et dagbehandlingstilbud eller i et anbringelsessted, jf. § 5, stk. 3, og § 10, stk. 1, nr. 5, er betinget af, at der på forhånd mellem dagbehandlingstilbuddet/anbringelsesstedet og den stedlige kommunalbestyrelse er indgået overenskomst om undervisningens omfang, indhold og tilrettelæggelse. Overenskomsten skal mindst omfatte følgende:

- 1) Læse- og timeplaner.
- 2) Personalets kvalifikationer.
- 3) Tilsynsfunktionen og dens indhold.
- 4) Den pædagogisk-psykologiske betjening.
- 5) Budgettet for undervisningen og aflæggelse af regnskab.
- 6) Registrering og indberetning til kommunalbestyrelsen af magtanvendelse over for elever.

Stk. 2. Den i stk. 1, nr. 3, nævnte tilsynsfunktion skal blandt andet sikre, at undervisningen i dagbehandlingstilbuddet eller anbringelsesstedet står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, jf. folkeskolelovens § 40, stk. 1.

Bekendtgørelse om tilbudsportalen § 7

§ 7. De oplysninger, kommunalbestyrelser og regionsråd skal indberette, skal omfatte følgende, jf. dog § 9 om plejefamilier:

- 1) Organisatoriske forhold.
  - a) Tilbuddets målgruppe.
  - b) Tilbuddets juridiske grundlag.
  - c) Tilbuddets navn og adresse.

- d) Etableringsår.
  - e) Ejerform.
  - f) Vedtægter eller lignende.
  - g) Indberettende myndighed.
  - 2) Antal pladser og almene ældreboliger i tilbuddet specificeret på pladstype og målgruppe.
  - 3) Ydelser, behandlingsmetoder og værdigrundlag.
    - a) Hovedydelse og delydelser i tilbuddet og ydelsenes lovgrundlag.
    - b) Behandlingsmetoder og pædagogik m.v.
    - c) Værdigrundlag.
  - 4) Takst for tilbuddet angivet på hovedydelse og delydelser.
  - 5) Personaleforhold.
    - a) Leder af tilbuddet.
    - b) Antal ansatte.
    - c) Lederens og de ansattes uddannelsesbaggrund og nuværende kompetencer.
    - d) Antal frivillige.
  - 6) Fysiske forhold.
    - a) Beliggenhed, fysiske rammer m.v.
    - b) Handicaptilgængelighed.
    - c) Handicapindretning.
    - d) Faciliteter til medfølgende børn.
  - 7) Sammensætningen af bruger-, beboer-, pårørende- eller forældreråd.
  - 8) Antal medlemmer i afdelingsbestyrelsen ved almene ældreboliger, og hvem medlemmerne repræsenterer.
  - 9) Brugerbetaling (husleje og serviceydelser).
  - 10) Samarbejdsrelationer, herunder til andre sektorer.
  - 11) Evalueringer af tilbuddet.
  - 12) Særlig specialrådgivningsenhed beliggende i tilknytning til tilbuddet, herunder om der er indgået kontrakt med VISO.
- Stk. 2. For friplejeboliger efter lov om friplejeboliger, plejehjem efter § 192 i lov om social service, almene plejeboliger, der er omfattet af § 5, stk. 2, i lov om almene boliger m.v. eller lov om boliger for ældre og personer med handicap skal tillige indberettes oplysninger om:
- 1) Mad og spiseforhold.
  - 2) Aktiviteter for beboerne.

3.2.4. Finansiering af udgifter til anbringelser og skoletilbud

Udgifter til anbringelsen

Den anbringende kommune, hvor forældrene og barnet eller den unge bor, træffer afgørelsen om at anbringe barnet eller den unge uden for hjemmet.

Barnet eller den unge har herefter selvstændig opholdskommune i den kommune, som har truffet afgørelse om anbringelsen, og det gælder uanset, om forældrene flytter fra kommunen. Det er denne kommune, som er handle- og betalingskommune og derfor beslutter og betaler for barnets anbringelse.

Udgifter til skolegang

I forhold til udgifterne til skolegangen er udgangspunktet, at det er den kommune, hvor barnet er tilmeldt folkeregistret, og dermed den kommune, hvori barnet eller den unge er anbragt, der skal dække udgifterne. Hvis folkeregisterkommunen (skolekommunen) beder den anbringende kommune om at dække udgifterne til skolegangen, er den anbringende kommune forpligtet til at dække udgifterne efter lov om retssikkerhed og dokumentation.

Det gælder, selvom det er skolekommunen, der beslutter, hvilket undervisningstilbud barnet eller den unge skal have. Den anbringende kommune har således pligt til at refundere de udgifter, som skolekommunen har i forbindelse med undervisningen af barnet eller den unge. Det omfatter også udgifter til specialpædagogisk støtte i undervisningen.

De budgetterede nettodriftsudgifter til udsatte børn og unge i plejefamilier, private opholdssteder og kommunale døgninstitutioner udgjorde i 2011 ca. 9 mia. kr.¹⁹ Udgifterne til interne skoler udgjorde i skoleåret 2008/2009 ca. 0,5 – 0,75 mia. kr.²⁰

Tekstboks 3.2.4. Gældende regler for refusion af udgifter til anbragte børn og unge under 18 år

Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område § 9a, stk. 4

Opholdskommunen for et barn eller en ung under 18 år har pligt til at yde hjælp, jf. dog § 9 b.

Stk. 4. Forældremyndighedsindehaverens opholdskommune har pligt til at yde hjælp efter kapitel 11 i lov om social service. Er et barn eller en ung under 18 år anbragt uden for hjemmet, får barnet eller den unge dog selvstændig opholdskommune i den kommune, som har truffet afgørelse om anbringelsen efter kapitel 11 i lov om social service. Bliver et barn eller en ung, der har selvstændig opholdskommune efter 2. pkt., visiteret til en kommune efter integrationslovens § 10, får barnet eller den unge selvstændig opholdskommune i denne kommune fra det tidspunkt, hvor ansvaret for den pågældende overgår til kommunalbestyrelsen, jf. integrationslovens § 4. Barnets eller den unges selvstændige opholdskommune samarbejder med forældremyndighedens indehavers opholdskommune om at løse familiens problemer og hører forældremyndighedsindehaveren samt barnet eller den unge, inden der træffes afgørelse efter kapitel 11 i lov om social service. Barnets eller den unges selvstændige opholdskommune træffer afgørelser vedrørende barnets eller den unges forhold. Afgørelser, der er målrettet forældremyndighedsindehaveren, træffes af forældremyndighedsindehaverens opholdskommune.

§ 9 c, stk. 2.

Opholdskommunen har ret til refusion, når den tidligere kommune eller anden offentlig myndighed har medvirket til, at en person får ophold i

6) anbringelsessteder for børn og unge efter § 66 i lov om social service.

3.2.5. Valg af anbringelsessted - handleplan og skolegang

Afgørelse om valg af konkret anbringelsessted skal ske i overensstemmelse med barnets eller den unges handleplan. Samtidig med valg af anbringelsessted skal der tages stilling til barnets eller den unges skolegang.

Handleplaner

Der skal udarbejdes en handleplan for barnet eller den unge, inden der kan træffes afgørelse om en anbringelse uden for hjemmet. Handleplanen skal opstille mål i forhold til indsatsen, herunder i forhold til barnets eller den unges skolegang. Den støtte, der igangsættes, skal blandt andet have til formål at understøtte barnet eller den unges skolegang og mulighed for at gennemføre en uddannelse.

Det direkte krav om stillingtagen til skolegang i forbindelse med valget af anbringelsessted skal sikre, at det som hovedregel er besluttet, hvor barnet eller den unge skal gå i skole, før en anbringelse gennemføres.

Det kan have betydning for valget af anbringelsessted, at der findes en folkeskole tæt på et anbringelsessted, hvor det vurderes, at barnet eller den unge kan få et konstruktivt skoleforløb både fagligt og socialt eller, at der er en specialskole, som er egnet til at varetage barnets eller den unges særlige behov.

Ved valget af anbringelsessted skal den anbringende kommune således sikre sig, at barnet eller den unge kan få dækket behovet for undervisning, helst på en lokal folkeskole eller, hvis det er nødvendigt, på opholdsstedets interne skole eller i et andet specialundervisningstilbud.

¹⁹ Kilde: Danmarks Statistik

²⁰ Kilde: Specialundervisning i folkeskolen – veje til en bedre organisering og styring, 2010.

Valget af anbringelsessted kan finde sted på grundlag af en tværfaglig vurdering, hvor også pædagogisk psykologisk rådgivning (PPR) inddrages.

Er anbringelsesstedet beliggende i en anden kommune end barnets eller den unges opholdskommune, har opholdskommunen pligt til at underrette den stedlige kommune forud for anbringelsen.

Tekstboks 3.2.5. Gældende regler for valg af anbringelsessted og handleplaner

Serviceoven § 68b

Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om valg af konkret anbringelsessted i overensstemmelse med handleplanen, jf. § 140. Samtidig med valg af anbringelsessted skal der tages stilling til barnets eller den unges skolegang. Er anbringelsesstedet beliggende i en anden kommune end barnets eller den unges opholdskommune, har opholdskommunen pligt til at underrette den stedlige kommune forud for anbringelsen.

§ 140, stk. 1

Kommunalbestyrelsen skal udarbejde en handleplan, inden der træffes afgørelse om foranstaltninger, jf. § 52 og § 76. Betyder hensynet til barnet eller den unge, at man ikke kan afvente udarbejdelsen af en handleplan, er en kortfattet angivelse af formålet med foranstaltningen tilstrækkelig. Det påhviler da kommunalbestyrelsen snarest muligt og senest inden 4 måneder at opstille en handleplan.

§ 46, stk. 1, nr. 3

Formålet med at yde støtte til børn og unge, der har et særligt behov herfor, er at sikre, at disse børn og unge kan opnå de samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende. Støtten skal ydes med henblik på at sikre barnets eller den unges bedste og skal have til formål at

3) understøtte barnets eller den unges skolegang og mulighed for at gennemføre en uddannelse.

§ 70

Kommunalbestyrelsen skal senest 3 måneder efter, at der er iværksat en foranstaltning over for barnet, den unge eller de vordende forældre, vurdere, om indsatsen skal ændres, og om handleplanen, jf. § 140, skal revideres. Kommunalbestyrelsen skal herefter med højst 6 måneders mellemrum foretage en sådan vurdering. Afgørelse om revision af handleplanen træffes så vidt muligt med samtykke fra foreldremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år.

3.2.6. Undersøgelser af praksis om organisering og finansiering

Som nævnt i indledningen viste undersøgelsen af folkeskolens specialundervisning, at udgifterne til specialundervisning på interne skoler på private opholdssteder er betydelige – formentlig $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ mia. kr. om året. Området er ofte dårligt koordineret internt i kommunen, og enhedsomkostningerne er høje og ofte vanskelige at styre for den enkelte kommune.

Den samme undersøgelse indikerede, at der opstår et problem på specialundervisningsområdet mellem kommunerne, fordi visitationskompetencen og finansieringsansvaret i forhold til undervisningstilbudet ikke ligger hos den samme kommune.

På den baggrund anbefalede undersøgelsen, at kommunerne tilstræber, at børn, som er anbragt uden for hjemmet, i størst mulig omfang tilbydes undervisning i den almindelige folkeskole, og at der i forbindelse med anbringelser søges indgået aftale mellem den anbringende kommune og skolekommunen om at reducere brugen af interne skoler mindst muligt.

Det blev videre anbefalet, at der gennemføres en lovændring, der indebærer, at den anbringende kommune skal medvirke ved udarbejdelsen og godkende det endelige undervisningstilbud i den kommune, hvor anbringelsesstedet er beliggende (skolekommunen).

Rambøll har i forbindelse med kortlægningen af undervisningen spurgt anbringelsesstederne om prisen på undervisningen.

Den kommunale betaling for undervisningen på undervisningstilbuddene fordeler sig nogenlunde ligeligt på tværs af institutionstyper. Dog er der flere opholdssteder, hvor den kommunale betaling for undervisningen er under 20.000 kr. pr. måned end blandt andre institutionstyper.

3.2.7. Opsummering af gældende regler og praksis

Udgangspunktet er, at anbragte børn og unge skal gå i den almindelige folkeskole, uanset om de anbringes i en plejefamilie eller på et anbringelsessted, der kan være et opholdssted eller en døgninstitution. En del anbringelsessteder er mindre private institutioner.

Den anbringende kommune træffer afgørelse om og betaler for anbringelsen, der ofte sker i en anden kommune. Denne kommune (skolekommunen) har ansvar for, at barnet eller den unge får et skoletilbud. Børn og unge, der er anbragt på et anbringelsessted kan modtage specialundervisning på anbringelsesstedet. Det kræver, at der er indgået en overenskomst mellem skolekommunen og anbringelsesstedet. Skolekommunen har ret til at få refunderet udgifterne til skolegangen, hvis barnet eller den unge er anbragt i en anden kommune.

En undersøgelse af folkeskolens specialundervisning fra 2010 viste, at der opstår et problem på specialundervisningsområdet mellem kommunerne, fordi visitationskompetencen og finansieringsansvaret i forhold til skoletilbuddet ikke ligger hos den samme kommune.

På den baggrund anbefalede undersøgelsen, at kommunerne tilstræber, at børn, som er anbragt uden for hjemmet, i størst mulig omfang tilbydes undervisning i den almindelige folkeskole, og at der i forbindelse med anbringelser søges indgået en aftale mellem den anbringende kommune og skolekommunen om at reducere brugen af de interne skoler mindst muligt.

Arbejdsgruppen vurderer, at der er behov for en lovændring, der imødekommer behovet for at samle visitationskompetencen og finansieringsansvaret.

I forhold til den øvrige organisering af området vurderer arbejdsgruppen, at de gældende regler i vid udstrækning understøtter, at anbragte børn og unge får et fyldestgørende undervisningstilbud under anbringelsen på et anbringelsessted. Det vurderes dog, at der er behov for at styrke overenskomsten mellem skolekommunen og anbringelsesstedet, der tydeliggør, hvilke krav der stilles til undervisningen, og hvordan de kan opfyldes.

3.3. Samarbejdsrelationer i forbindelse med valg af skoletilbud

Dette afsnit gennemgår de samarbejdsrelationer, der forudsættes etableret i forbindelse med anbringelser og valg af skoletilbud, og omhandler den undersøgelse af samarbejdsrelationer, som arbejdsgruppen har gennemført.

3.3.1. Gældende regler for valg af skoletilbud

Reglerne i serviceloven om stillingtagen til skolegang i forbindelse med anbringelser og valg af anbringelsessted forudsætter, at der etableres et samarbejde mellem den anbringende kommune og beliggenhedskommunen (skolekommunen) om undervisningstilbuddet inden anbringelsen af barnet eller den unge.

Det vil typisk lægge op til følgende samarbejdsrelationer

- De sociale myndigheder i anbringelseskommunen og skolemyndigheden i skolekommunen om mulige undervisningstilbud
- Skolemyndigheden i anbringelseskommunen og skolemyndigheden i skolekommunen om mulige undervisningstilbud på baggrund af den anbringende kommunes nærmere kendskab til barnets eller den unges undervisningsmæssige situation
- Pædagogisk psykologisk rådgivning i anbringelseskommunen og skolekommunen om mulige undervisningstilbud på baggrund af PPR's nærmere kendskab til barnets eller den unges særlige behov og det nærmere indhold af de forskellige undervisningstilbud.

Det kan være nødvendigt i situationer, hvor anbringelsen skal ske akut, at den anbringende kommune må træffe afgørelse om valg af anbringelsessted, selv om skolemyndighederne ikke har taget stilling til, hvilket skoletilbud barnet eller den unge skal have under anbringelsen. I disse tilfælde må samarbejdet mellem de to kommuner om skoletilbuddet påbegyndes samtidig med valget af anbringelsessted.

3.3.2. Samarbejdsrelationer i forbindelse med undervisning på interne skoler på anbringelsessteder

Henvielse til specialundervisning på anbringelsesstedet forudsætter som tidligere nævnt, at skolekommunen og anbringelsesstedet har indgået en overenskomst om anbringelsesstedets generelle egnethed til at varetage specialundervisning.

Overenskomsten om den interne skole

Overenskomsten skal indeholde bestemmelser om tilsyn og den pædagogiske psykologiske betjening, og det forudsætter samarbejdsrelationer til skolemyndigheden og PPR i skolekommunen. Krav til tilsynets omfang afhænger af en konkret vurdering jf. nedenfor afsnit 3.4.

I vejledningen om specialundervisning i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder anbefales det, at overenskomsten indeholder opsigelsesvarsel, bestemmelse om betalingsforpligtelse ved ophør af specialundervisningen, procedure ved aflæggelse af afgangsprøver, kommunalbestyrelsens inddragelse ved fritagelse for fag og indberetning af fravær for undervisningen.

Vejledningen lægger således op til et tættere samarbejde mellem den interne skole og skolemyndigheden i skolekommunen og til at fastlægge samarbejdsrelationerne, herunder med pædagogisk psykologisk rådgivning og den lokale folkeskole.

Pædagogisk psykologisk rådgivning

Pædagogisk psykologisk rådgivning i skolekommunen kan via overenskomsten knyttes til undervisningen på anbringelsesstedet. Pædagogisk psykologisk rådgivning kan desuden sikre, at der inddrages andre eksterne ressourcer, som institutionen kan gøre brug af i forbindelse med undervisningen. Der kan for eksempel være tale om adgang til undervisningsfaciliteter i kommunen, til særlig rådgivning, materialeudlån mv.

Hvis elevernes undervisningssituation bliver ændret, er det den pædagogiske psykologiske rådgivning i skolekommunen, som har ansvaret for at rådgive om en eventuel ændring af skoletilbuddet.

I vejledningen om tilsyn fremgår det, at pædagogisk psykologisk rådgivning ikke bør have generelle tilsynsopgaver, da pædagogisk psykologisk rådgivning skal rådgive anbringelsesstedet og øvrige parter om organisering og tilrettelæggelsen af specialundervisningen på anbringelsesstedet.

Revision af handleplanen

Senest tre måneder efter at anbringelsen er sket og herefter hver sjette måned, skal den anbringende kommune vurdere, om indsatsen skal ændres og revidere handleplanen. Det følger videre af serviceloven, at vurderingen af behovet for revision af handleplanen skal ske på baggrund af løbende tilsyn med barnet eller den unge. Tilsynet skal omfatte mindst to årlige tilsynsbesøg på anbringelsesstedet og omfatte samtaler med barnet eller den unge.

Revisitation af specialundervisning

Efter bekendtgørelsen om specialundervisning skal skolelederen følge udviklingen hos elever, der modtager specialundervisning, og skolelederen skal mindst en gang om året tage stilling til, om den specialpædagogisk bistand skal fortsætte, ændres eller ophøre. Afgørelsen skal ske efter pædagogisk psykologisk rådgivning og efter samråd med forældrene.

Tekstboks 3.3.1. Gældende regler om revisitation af specialundervisning og revision af handleplaner

Bekendtgørelse om specialundervisning § 8

Skolens leder følger udviklingen hos elever, der modtager specialundervisning efter folkeskolelovens § 20, stk. 2, og tager mindst én gang om året stilling til, om den specialpædagogiske bistand til den pågældende elev skal fortsætte, ændres eller ophøre. Beslutningen træffes på grundlag af en pædagogisk-psykologisk vurdering og efter samråd med forældrene.

Serviceloven § 70

Kommunalbestyrelsen skal senest 3 måneder efter, at der er iværksat en foranstaltning over for barnet, den unge eller de vordende forældre, vurdere, om indsatsen skal ændres, og om handleplanen, jf. § 140, skal revideres. Kommunalbestyrelsen skal herefter med højst 6 måneders mellemrum foretage en sådan vurdering. Afgørelse om revision af handleplanen træffes så vidt muligt med samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 15 år.

3.3.3. Undersøgelser af praksis i forbindelse med valg af anbringelsessted og skoletilbud

Arbejdsgruppen har afdækket kommunernes praksis i forbindelse med valg af anbringelsessted og skoletilbud gennem en undersøgelse af kommunernes samarbejdsrelationer og ved gennemgang af de senere års undersøgelser på området.

3.3.3.1. Spørgeskemaundersøgelse af kommunernes samarbejdsrelationer, KL 2012

Undersøgelsen er gennemført som en elektronisk spørgeskemaundersøgelse om samarbejdsrelationerne i forbindelse med anbragte børn og unges undervisning på interne skoler blandt samtlige kommuner. Respondenterne er blevet bedt om at svare som enten anbringende kommune eller skolekommune.

Afgørelser om skoletilbud

Undersøgelsen viser, at det samlet set er PPR i skolekommunen og børne- og familieafdelingen i den anbringende kommune, der har størst indflydelse på afgørelser om skoletilbuddet. Skoleafdelingen i skolekommunen, der er ansvarlig for skoletilbuddet, vurderes at have mindre indflydelse.

På spørgsmålet om, hvornår afgørelsen om skoletilbud bliver truffet, svarer knap en tredjedel af de anbringende kommuner, at afgørelsen i den overvejende del af sagerne først træffes efter anbringelsen. Knap to tredjedel mener, at det gælder i et mindretal af sagerne.

I svarene fra skolekommunerne oplyser knap halvdelen af kommunerne, at de i den overvejende del af sagerne først træffer afgørelsen, efter at anbringelsen har fundet sted. Knap en tredjedel svarer, at det er i et mindretal af sagerne, at afgørelsen først træffes efter anbringelsen.

Valg af anbringelsessted

Lidt over halvdelen af de anbringende kommuner i undersøgelsen svarer, at det i høj eller nogen grad har betydning, at der er mulighed for en intern skole på anbringelsesstedet. En tredjedel svarer, at det i mindre eller ringe grad har betydning, og 14 pct. svarer ”slet ikke og ved ikke”.

De anbringende kommuner sikrer sig hovedsageligt, at der er indgået overenskomst ved henvendelse til skolekommunen (44 pct.), og 40 pct. sikrer sig ved henvendelse til anbringelsesstedet. For restens vedkommende er det ikke oplyst, hvordan de sikrer sig, at der er indgået en overenskomst.

Handleplan og valg af skoletilbud

Et stort flertal (81 pct.) af de anbringende kommuner svarer, at de i høj eller nogen grad oplever, at der er overensstemmelse mellem handleplanen og det skoletilbud, barnet eller den unge får. 12 pct. oplever det i mindre eller ringe grad.

På spørgsmålet om oplevelse af prisen i forhold til kvaliteten af skoletilbuddet på den interne skole, oplever 27 pct. af respondenterne fra de anbringende kommuner, at prisen er alt for høj. 46 pct. oplever, at prisen er lidt for høj.

Vurdering af samarbejdet

Over halvdelen af respondenterne oplever som skolekommune i nogen grad et godt samarbejde om skolegangen på den interne skole, mens knap en fjerdedel svarer, at de i høj grad oplever et godt samarbejde med den interne skole. 11 pct. svarer henholdsvis i mindre grad og ved ikke.

Hvad kan understøtte et bedre samarbejde

16 af respondenterne i undersøgelsen har peget på forskellige forhold, der kan understøtte et bedre samarbejde.

Der peges særligt på følgende forhold:

- At den anbringende kommune inddrages tidligere og får større indflydelse på skoletilbuddet, samt at anbringende kommune inddrages i forbindelse med opfølgningen på tilsynet.
- Mere formelle krav til en undervisningsplan og en årlig evaluering af skoleforløbet
- Øget dialog mellem PPR og den interne skole
- Løbende statusopdateringer på skoleforløbet og hurtig information ved uregelmæssigheder.

3.3.3.2. Forløbsundersøgelse²¹

En forløbsundersøgelse af anbragte børn fra 2008 viser, at skoleforhold ikke vægtes særlig højt i forbindelse med anbringelser, da skoleforhold ikke nævnes i børnenes handleplaner. 63 pct. af sagsbehandlere til de 11 – 12 årige svarer, at skoleforhold ikke omtales i barnets handleplan.

3.3.3.3 Samarbejdet i visitationsfasen²²

Undersøgelsen ”Samarbejdet i visitationsfasen”, SFI Delprojekt 2, er gennemført i fire kommuner (to store og to mindre) og viser, at det ikke er så afgørende for fokus på skolegangen, om beslutningskompetencen ligger i sagsbehandlergruppen eller på udvalgs- eller ledelsesniveau.

Sagsbehandlerne tager skoleforhold med i overvejelserne, når der skal vælges anbringelsessted, men de lægger primært vægt på anbringelsesstedets sociale indsats overfor barnet eller den unge.

En del anbringelsessteder med intern skole vil ikke modtage børn og unge, der ikke samtidig går på den interne skole, da den interne skole af økonomiske grunde er en del af en pakke.

I de to mindre kommuner i undersøgelsen opleves samarbejdet mellem sagsbehandlere og PPR positivt inden anbringelsen, og det skyldes ifølge de interviewede en klar ansvarsfordeling.

Interviewpersonerne giver udtryk for, at et velfungerende tværfagligt samarbejde, hvor relevante områder af barnets eller den unges forhold, herunder også skoleforhold, bliver belyst tilstrækkeligt, kræver, at der er klarhed over proceduren i visitationen, og at alle parter er bevidste om deres eget og de andres ansvar i processen.

3.3.4. Opsummering samarbejdsrelationer

Både serviceloven og folkeskoleloven forudsætter en lang række samarbejdsrelationer mellem den anbringende kommune og skolekommunen med inddragelse af såvel de sociale myndigheder og skolemyndigheder, og herunder PPR.

Handleplanen, der skal udarbejdes af den anbringende kommune inden anbringelsen, fastlægger målet for anbringelsen og skal blandt andet tage stilling til skolegangen.

Hvis barnet eller den unge skal modtage specialundervisning på anbringelsesstedet, skal der være indgået en overenskomst mellem skolekommunen og anbringelsesstedet, og overenskomsten skal blandt andet regulere samarbejdet mellem skolemyndigheden, PPR, den lokale folkeskole og anbringelsesstedet.

Arbejdsgruppen vurderer, at lovgivningen understøtter nødvendige og relevante samarbejdsrelationer, men at der er behov for at styrke samarbejdet omkring skoletilbuddet.

---

²¹ SFI's Forløbsundersøgelse af børn og unge fra 1995 årgangen, der har været anbragt uden for hjemmet, delprojekt 3

²² SFI's Forløbsundersøgelse af børn og unge fra 1995 årgangen, der har været anbragt uden for hjemmet, delprojekt 2

3.4. Ansvar for tilsyn og indhold

Tilsyn med den interne skole

Skolekommunen har ansvar for, at specialundervisningen på anbringelsessteder står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, og har ansvar for at føre tilsyn med undervisningen.

Tilsyn med undervisningen omfatter minimumstimetallet, fagrækken, folkeskolens afgangsprøver og 10.-klasse-prøver, lærerpersonalets kvalifikationer samt registrering og indberetning til kommunalbestyrelsen af magtanvendelse over for elever.

Tilsynet er både en vejledning og en kontrolforanstaltning, og det skal også inddrage undervisningsmiljø og hjælpemidler og sikre, at undervisningen, hvad angår metoder, materialer og opgaver, står mål med folkeskolens undervisning, så barnet eller den unge har mulighed for at aflægge folkeskolens afsluttende prøver.

Ud over det generelle tilsyn, der omfatter den samlede undervisning i anbringelsesstedet, skal tilsynet være rettet mod den enkelte elevs undervisningstilbud og undervisningssituation.

Tekstboks 3.4. Gældende regler om undervisningspligt, tilsyn med anbringelsessteder og krav til overenskomsten mellem skolekommunen og anbringelsesstedet

Folkeskolelovens § 40

Kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at ethvert undervisningspligtigt barn i kommunen indskrives i folkeskolen eller får en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Service-loven § 148 a.

Den stedlige kommunalbestyrelse fører det generelle driftsorienterede tilsyn med tilbuddets personale, bygninger og økonomi, herunder om grundlaget for afgørelse efter § 14, stk. 3, om optagelse af et privat tilbud på Tilbudsportalen fortsat består.

Stk. 2. Det generelle driftsorienterede tilsyn med anbringelsessteder for børn og unge, der er omfattet af § 66, nr. 1, 2, 5 og 6, skal endvidere påse, at det enkelte anbringelsesstedets pædagogiske målsætning og metoder fortsat gør anbringelsesstedet generelt egnet til at opfylde målgruppens behov, herunder behov for nære, stabile relationer til voksne, opbygning af sociale relationer og netværk, skolegang, sundhed, trivsel og forberedelse til et selvstændigt voksenliv. Det driftsorienterede tilsyn med anbringelsessteder, der er omfattet af § 66, nr. 5 og 6, skal omfatte mindst et uanmeldt tilsynsbesøg om året.

Henvi-sning af en elev til specialpædagogisk bistand i et dagbehandlingstilbud eller i et anbringelsessted, jf. § 5, stk. 3, og § 10, stk. 1, nr. 5, er betinget af, at der på forhånd mellem dagbehandlingstilbuddet/anbringelsesstedet og den stedlige kommunalbestyrelse er indgået overenskomst om undervisningens omfang, indhold og tilrettelæggelse.

Bekendtgørelse om specialundervisning § 19

Overenskomsten skal mindst omfatte følgende:

- 1) Læse- og timeplaner.
- 2) Personalets kvalifikationer.
- 3) Tilsynsfunktionen og dens indhold.
- 4) Den pædagogisk-psykologiske betjening.
- 5) Budgettet for undervisningen og aflæggelse af regnskab.
- 6) Registrering og indberetning til kommunalbestyrelsen af magtanvendelse over for elever.

Stk. 2. Den i stk. 1, nr. 3, nævnte tilsynsfunktion skal blandt andet sikre, at undervisningen i dagbehandlingstilbuddet eller anbringelsesstedet står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, jf. folkeskolelovens § 40, stk. 1.

Rammer for tilsynet med undervisningen

Det skal fremgå af overenskomsten mellem skolekommunen og anbringelsesstedet, hvordan skolekommunen udøver sin tilsynsforpligtelse, herunder hvem der varetager tilsynsopgaven for kommunalbestyrelsen i skolekommunen.

Det skal i den forbindelse blandt andet sikres, at de tilsynsførende har adgang til at overvære undervisningen på anbringelsesstedet.

Tilsynet skal endvidere sikre, at undervisningen af barnet eller den unge sker på et kvalificeret grundlag. Det betyder, at tilsynet skal sikre sig, at der forud for undervisningen foreligger en fyldestgørende udtalelse fra pædagogisk psykologisk rådgivning og en aktuel beskrivelse af barnets eller den unges hidtidige undervisningstilbud og støttebehov.

Manualen for tilsyn med specialundervisningen på anbringelsessteder anbefaler, ”at den dialog, der primært kendetegner tilsynet, resulterer i skriftlige rapporter. Rapporterne bør indeholde tilsynets anbefalinger af ændringer, så institutionen og tilsynsmyndigheden kan forholde sig konkret til dem, sætte de nødvendige initiativer i gang og følge op på dem.”²³

Hvis specialundervisningen ikke står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, kan undervisningen i det pågældende anbringelsessted ikke fortsætte. Kommunalbestyrelsen i skolekommunen må derfor sørge for, at de anbragte børn og unge enten undervises i folkeskolen i skolekommunen, eller at undervisningspligten opfyldes på anden måde fx ved henvisning til specialskole i skolekommunen.

Samarbejdsrelationer i forbindelse med tilsynet

Der er i bestemmelserne om tilsyn med specialundervisningen på anbringelsessteder forudsat en række samarbejdsrelationer.

Der er dels forudsat et samarbejde mellem de tilsynsførende og anbringelsesstedet om de nødvendige rammer og ressourcer for, at undervisningen kan stå mål med folkeskolens undervisning og opfylde kravene til specialundervisning. I dette samarbejde indgår skolemyndigheden i skolekommunen.

Samarbejdet indebærer også inddragelse af pædagogisk psykologisk rådgivning i skolekommunen, og at der sker inddragelse af den anbringende kommunes erfaringer med barnets eller den unges tidligere undervisning, hvis der ikke foreligger fyldestgørende beskrivelser af det undervisningsmæssige behov.

Herudover har tilsynet ansvaret for at orientere skolemyndighederne i skolekommunen og i givet fald indstille, at der tages beslutning om ændringer af overenskomsten med anbringelsesstedet, så de anbragte børn og unges undervisning tilgodeses i tilstrækkelig grad. Ændringerne kan omfatte pålæg om lære- re, ledelse, undervisningens organisering, omfang og indhold samt forhold vedrørende den enkelte elev.

I særlige tilfælde kan tilsynet også inddrage barnet eller den unge og forældre eller værge.

Tilsyn med anbringelsesstedet

Den stedlige kommune skal efter serviceloven føre et generelt driftsorienteret tilsyn med anbringelsesstedet og skal påse, at anbringelsesstedet er generelt egnet til at opfylde målgruppens behov. Tilsynet skal omfatte mindst et årligt uanmeldt tilsynsbesøg.

---

²³ Manual om tilsyn med specialundervisning i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder, Undervisningsministeriets håndbogsserie 2010

Tilsynet med det anbragte barn eller den unge

Det skal løbende vurderes, om handleplanen skal ændres, og det skal ske på baggrund af løbende tilsyn med barnet eller den unge. Tilsynet skal omfattet mindst to årlige tilsynsbesøg på anbringelsesstedet og omfatte samtaler med barnet eller den unge.

3.4.1. Undersøgelser af samarbejdsrelationer i forbindelse med tilsyn

Arbejdsgruppen har afdækket kommunernes samarbejdsrelationer i forbindelse med tilsyn gennem undersøgelsen af kommunernes samarbejdsrelationer.

3.4.1.1. Spørgeskemaundersøgelse af kommunernes samarbejdsrelationer, KL 2012

I KL's undersøgelse svarer knap halvdelen af respondenterne, at de gennemfører ét årligt planlagt tilsyn, og knap halvdelen (43 pct.) svarer, at de gennemfører to planlagte tilsyn. Henholdsvis 7 og 4 pct. svarer, at de gennemfører henholdsvis 4 og mere end 4 årlige planlagte tilsyn.

På spørgsmålet om hvor ofte der gennemføres uanmeldte besøg på interne skoler, svarer lidt over halvdelen, at det sker en gang årligt. Knap en tredjedel svarer "aldrig".

I forhold til spørgsmålet om kontakt uden for de egentlige tilsyn svarer 90 pct., at det er der fra en gang om året (25 pct.) til oftere end 4 gange (25 pct.) Den største andel (32 pct.) svarer, at der er kontakt to gange om året. 11 pct. af respondenterne svarer, at det er der aldrig,

Hvorvidt der er forskel på tilsynet med de små interne skoler med mindre end 10 elever og de større skoler med flere end 10 elever, svarer halvdelen, at der ikke er forskel, og størstedelen af de øvrige svarer "ved ikke".

Lidt over halvdelen svarer, at tilsynet giver anledning til reaktioner over for anbringelsesstedet, mens den øvrige del (46 pct.) svarer, at det gør det ikke.

På spørgsmålet om i hvor høj grad, at uenigheder om undervisningen løses med udgangspunkt i overenskomsten svarer lidt over en tredjedel af respondenterne fra skolekommunerne i høj eller nogen grad. Knap halvdelen oplyser, at det gælder i mindre eller ringe grad, mens knap en femtedel svarer "ved ikke".

En tredjedel af respondenterne fra skolekommunerne oplyser, at overenskomsten regulerer eventuel enighed om takstfastsættelse, mens knap en tredjedel svarer, at det gør overenskomsten i mindre eller ringe grad. En tredjedel svarer "ved ikke".

Flere har afgivet kommentarer til tilsynet, og de gennemgående bemærkninger er, at:

- For at kunne foretage tilsyn er det afgørende, at der er udarbejdet retningslinjer, procedurer eller vejledninger.
- Tilsynet giver anledning til vejledninger og retningsanvisning.

Respondenterne er blevet spurgt, om de oplever, at tilsynet giver anledning til sanktioner over for anbringelsesstederne og i givet fald, hvordan. De gennemgående svar er, at opstramning og overholdelse

af reglerne drøftes, og at der efterfølgende følges op. Kun et enkelt svar nævner lukning af den interne skole.

3.4.2. Opsummering tilsyn

Uanset at der både er regler og vejledninger om tilsynet med undervisningen og barnet eller den unge, og at KL's undersøgelse viser, at tilsynene gennemføres, vurderer arbejdsgruppen, at der behov for at styrke vejledningerne og procedurerne for tilsyn. Det er således arbejdsgruppens opfattelse, at der er behov for at udarbejde inspirationsmateriale til spørgsmål og afrapportering, der kan danne grundlag for en tættere dialog og opfølgning, og som også kan bruges i forbindelse med iværksættelse af eventuelle sanktioner, hvis undervisningen ikke opfylder kravene i folkeskoleloven.

3.5. Delkonklusioner

Afdækningen af rammer og praksis for organiseringen og finansieringen af anbragte børn og unges undervisning på anbringelsessteder, undervisningen på interne skoler, samarbejdsrelationer samt tilsyn har givet grundlag for arbejdsgruppens følgende vurderinger:

- Reglerne i serviceloven og folkeskoleloven giver som udgangspunkt et godt grundlag for at understøtte, at anbragte børn og unge på et anbringelsessted får et fyldestgørende undervisnings tilbud.
- Undersøgelsen af kvaliteten af undervisningen viser, at der er behov for at styrke tilsynet med henblik på at sikre, at eleverne får tilbudt den fulde fagrække, at timetallene faktisk overholdes, og at alle elever får en uddannelsesplan ved udgangen af 8. klasse.
- Undersøgelsen af kommunernes samarbejdsrelationer viser, at der er behov for at styrke samarbejdet mellem den anbringende kommune og skolekommunen med henblik på at sikre, at den anbringende kommune får større indflydelse på skoletilbuddet.

4. Arbejdsgruppens forslag og anbefalinger

Dette afsnit præsenterer arbejdsgruppens lovforslag og øvrige anbefalinger på baggrund af afdækning af regler og praksis for anbragte børn og unges undervisning på interne skoler. Arbejdsgruppens anbefalinger skal sikre, at en større andel af de anbragte børn og unge gennemfører videre uddannelse.

4.1. Forslag til lovændring

Efter kommissoriet skal arbejdsgruppen komme med forslag til en lovændring, der indebærer, at den anbringende kommune fremover skal medvirke ved udarbejdelsen af og godkende det endelige specialundervisningstilbud i beliggenhedskommunen.

Arbejdsgruppen har inden fastlæggelsen af det nærmere indhold af lovforslaget indbudt interessenterne til et møde med henblik på at drøfte intentionerne med lovforslaget i sammenhæng med resultaterne af arbejdsgruppens arbejde med afdækning af regler og praksis samt undersøgelser.

Møde med interessenterne

Børne- og kulturchefforeningen (BKF), Socialchefforeningen, Foreningen af Danske Døgninstitutioner og Landsforeningen af Opholdssteder var indbudt til mødet. Socialchefforeningen og Foreningen af Danske Døgninstitutioner havde ikke mulighed for at være repræsenteret på mødet.

BKF tilkendegav, at det er vigtigt med dialog i forbindelse med visitationen til de interne skoler på anbringelsessteder, herunder mellem PPR i den anbringende kommune og skolevæsenet i skolekommunen og mellem PPR i de to kommuner.

Der opstår et dilemma, når skolekommunen vurderer, at der er et større støttebehov, end den anbringende kommune vurderer, og det er den anbringende kommune, der skal betale. Det er svært at balancere hensynene til de to kommuner.

BKF ser en bevægelse i retning af, at skolegang og uddannelse får større vægt ved de sociale vurderinger, der udarbejdes i forbindelse med anbringelsessager.

Landsforeningen af Opholdssteder tilkendegav, at skoletilbuddet er en vigtig del af visitationsgrundlaget. Der kan ofte være en vanskelig situation på anbringelsestidspunktet og behov for et internt skoletilbud, inden det anbragte barn eller den unge kan udsluses til distriktsskolen. De fleste unge på opholdssteder har store skole- og undervisningsproblemer, og ofte har de mistet flere års undervisning. Der er derfor behov for en intensiv indsats på den interne skole, inden de kan udsluses til distriktsskolen.

Lovforslagets indhold

På baggrund af resultaterne af arbejdsgruppens arbejde og drøftelse med interessenterne er der fremsat følgende forslag.

Lovforslaget indeholder en bemyndigelse for børne- og undervisningsministeren til at fastsætte regler om bopælskommunens inddragelse og godkendelse af undervisningstilbuddet til børn, der af de sociale

myndigheder i bopælskommunen er henvist til et dagbehandlingstilbud eller anbragt i et anbringelsessted i en anden kommune.

I bekendtgørelsen fastsættes regler om, at skolekommunen skal inddrage den anbringende kommune, hvis barnet eller den unge foreslås henvist til specialundervisning på anbringelsesstedet. Den anbringende kommune skal godkende specialundervisningstilbuddet på den interne skole på anbringelsesstedet. Den anbringende kommune kan ud fra sit kendskab til barnet eller den unge i stedet foreslå et undervisningstilbud i folkeskolen.

Hvis der ikke kan opnås enighed mellem kommunerne om henvisning af barnet til specialundervisning på anbringelsesstedet (intern skole), må skolekommunen henvise barnet til et undervisningstilbud i folkeskolen.

For at styrke samarbejdet mellem kommunerne om undervisningstilbuddet til børn og unge, der er anbragt i et anbringelsessted i en anden kommune, vil det komme til at fremgå af bekendtgørelsen i overensstemmelse med § 68 b i serviceloven, at den anbringende kommune samtidig med valg af barnets anbringelsessted skal underrette beliggenhedskommunen om anbringelsen, således at der kan etableres et samarbejde mellem kommunerne om barnets eller den unges undervisningstilbud, før anbringelsen sker.

I de tilfælde, hvor anbringelsen sker akut, vil det blive fastsat i bekendtgørelsen, at bopælskommunen skal underrette beliggenhedskommunen senest ved anbringelse, således at der kan etableres et samarbejde om barnets undervisningstilbud hurtigst muligt.

Der påtænkes også fastsat regler om, at beliggenhedskommunen skal inddrage bopælskommunen i beslutningen om, hvilket undervisningstilbud barnet eller den unge skal have i folkeskolen. Det vil fortsat være skolekommunen, der træffer beslutning om et undervisningstilbud i folkeskolen og eventuelle senere ændringer.

Det vil endvidere komme til at fremgå, at den anbringende kommunes afvisning af, at barnet henvises til undervisning på anbringelsesstedet, skal ske ud fra saglige grunde og efter en dialog med skolekommunen.

Da ændringen kan skabe et øget pres på skolevæsenet i de kommuner, der har mange anbringelsessteder, indgår også i lovforslaget, om beliggenhedskommunens skolevæsen har mulighed for at undervise det pågældende barn.

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. august 2012.

4.2. Arbejdsgruppens øvrige anbefalinger

En del af de problemer på området, der har vist sig i forhold til samarbejdsrelationer mellem de involverede kommunale myndigheder og finansieringsansvar vil efter arbejdsgruppens vurdering formentlig blive løst ved den foreslåede lovgivning og formidling af gode praksiseksempler.

Arbejdsgruppen har på den baggrund følgende yderligere forslag:

Forslag 1 Kvalifikationskrav

- Der indføres krav om, at ansvaret for tilrettelæggelsen af undervisningen på interne skoler skal varetages af læreruddannede lærere.

Baggrund

I dag kan specialpædagogisk bistand på anbringelsessteder efter bekendtgørelsen om specialundervisning varetages af personale med forudsætninger for opgaven, men der er ikke krav om, at personalet skal være læreruddannede. Undersøgelsen af kvaliteten af undervisningen på de interne skoler viser, at langt hovedparten af eleverne bliver undervist af en eller flere læreruddannede lærere. Arbejdsgruppen finder dog, at der som led i en væsentlig styrkelse af undervisningen på de interne skoler skal være krav om, at en læreruddannet lærer har ansvaret for tilrettelæggelse af undervisningen. Desuden er det arbejdsgruppens vurdering, at undervisningen i videst mulig omfang bør varetages af læreruddannede lærere. Personale med forudsætninger for opgaven kan dog fortsat indgå i undervisningen. Forslaget har sammenhæng med et andet af arbejdsgruppens forslag om at styrke samarbejdet med det lokale skolevæsen og den lokale folkeskole med henblik på at sikre, at der i videst mulig omfang er linjeuddannede lærere til at varetage undervisningen.

Forslaget kan gennemføres ved en bekendtgørelsesændring.

Forslag 2 Minimumskrav til størrelsen af interne skoler og bedre mulighed for samarbejde mellem interne skoler

- Der indføres krav om, at en intern skole mindst skal have en normering på 10 elever på årsbasis, og der gives mulighed for, at børn og unge, der er anbragt på et anbringelsessted, skal kunne henvises til at modtage undervisning på et andet anbringelsessted.

Baggrund

Mange anbringelsessteder har forholdsvis få pladser, og i dag kan en kommune indgå overenskomst med et anbringelsessted om en intern skole uanset antallet af elever. Den interne skole kan kun undervise elever, der er anbragt på anbringelsesstedet.

Arbejdsgruppen vurderer, at undervisningen på de interne skoler kan styrkes ved, at de interne skoler skal have en vis størrelse og ved, at det bliver muligt at henvise børn og unge, der er anbragt på et anbringelsessted til at modtage undervisning på et andet anbringelsessted. Det vil betyde, at anbringelsessteder kan samarbejde om at etablere en fælles skole. Det bliver derved nemmere at leve op til kvalifikationskravene i forslag 1 og give mulighed for i højere grad at kunne tilbyde linjefagsdækning.

Forslaget kræver lovændring.

Forslag 3 Overenskomsten om en intern skole på anbringelsesstedet

- Kravene til overenskomsten mellem skolekommunen og anbringelsesstedet skal skærpes.

Baggrund

Overenskomsten mellem skolekommunen og anbringelsesstedet er grundlaget for, at den interne skole kan tilbyde specialundervisning. Den gældende bekendtgørelse indeholder få krav til overenskomstens

indhold. Arbejdsgruppen anbefaler, at det i en bekendtgørelsesændring præciseres, hvad overenskomsten skal indeholde med henblik på at give skolekommunen bedre grundlag for at sikre kvaliteten af undervisningen på den interne skole. Overenskomsten skal indeholde aftale om samarbejde med den lokale folkeskole med henblik på bl.a. at understøtte linjefagsdækning og adgang til faglokaler. Det præciseres endvidere, at overenskomsten blandt andet kan indeholde kvalifikationskrav til lederen af anbringelsesstedet, resultat- og udviklingsmål for, hvordan den interne skole i højere grad kan understøtte elevernes aflæggelse af test og afgangsprøver, overgang til den almindelige folkeskole og ungdomsud-dannelse, lærerkvalifikationer og undervisningsmiljø.

Forslaget kræver ikke lovændring og kan gennemføres ved ændring af bekendtgørelsen om folkeskolens specialundervisning.

Forslag 4 Registrering af de interne skoler

- Bedre registrering af de interne skoler og indberetning til UNI-C.

Baggrund

Arbejdsgruppen vurderer, at der er behov for en styrkelse af registreringen af de interne skoler med henblik på, at de kan indgå i UNI-C og Danmarks Statistiks dataindsamling om fx elevernes timetal og afgangsprøver med tilstrækkelig høj kvalitet, så området kan følges på landsplan.

Forslaget kræver ikke lovændring.

Forslag 5 Større gennemsigtighed med resultater

- Bedre viden om resultaterne hos de interne skoler på anbringelsessteder på Tilbudsportalen.

Baggrund

Det fremgår ikke direkte af Tilbudsportalen i dag, om der er indgået overenskomst om en intern skole, og det er kun på anbringelsesstedernes egne hjemmesider, at der eventuelt findes oplysninger om skolens resultater. Arbejdsgruppen vurderer, at det vil give kommunerne et bedre grundlag for valg af anbringelsessted og understrege vigtigheden af skolegangen i forbindelse med anbringelser, hvis kommunerne i højere grad kan få informationer om anbringelsesstedets resultater i forhold til de anbragte børn og unges skolegang. Det foreslås, at der bliver mulighed for mere gennemsigtighed om resultaterne på de interne skoler fx i forhold til, at oplysninger om den interne skoles resultater i forhold til afgangsprøver, karaktergennemsnit, overgang til videre uddannelse m.v. kan indgå i oplysningerne på Tilbudsportalen.

Forslag 6 Styrkelse af tilsyn

- Undervisningen og tilsynet med de interne skoler skal styrkes gennem revision af de relevante vejledninger, der tydeliggør kravene til undervisningen og tilsynet, herunder krav til uddannelsesplaner. Implementeringen understøttes af Social- og Integrationsministeriet og Ministeriet for Børn og Undervisning via en kommunikationsindsats, der bl.a. kan omfatte informationsmøder, netværk og lignende.

Det er arbejdsgruppens vurdering:

- at der er behov for en præcisering og tydeliggørelse af regelsættet vedrørende fagrække og timetal i vejledningen om specialundervisning i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder,
- at der bør være større fokus/skærpet tilsyn med planlægningen af undervisningen, så fagfordelingen og timetallet tydeligt fremgår, og således at det bliver muligt at dokumentere og indberette den undervisning, der planlægges, og som eleverne modtager,
- at der er behov for større fokus på/skærpet tilsyn med, om eleverne i de interne skoler får et tilstrækkeligt varieret undervisningstilbud,
- at kravene til tilsyn bør skærpes, så der fx stilles skærpede krav til, hvad der skal ske, hvis eleverne ikke tilbydes undervisning i hele fagrækken på det pågældende klassetrin. Skærpelsen skal indeholde krav til dokumentation for fritagelse for et eller flere fag,
- at der er behov for at vejlede om samarbejdet mellem de interne skoler og pædagogisk psykologisk rådgivning i skolekommunen med henblik på at inkludere flere i den almindelige folkeskole,
- at der er behov for en præcisering og tydeliggørelse af kravene om uddannelses- og erhvervsvejledning samt udarbejdelse af en elev- og uddannelsesplan efter 7. klasse,
- at der er behov for præcisering af kravet om, at alle elever fra og med udgangen af 8. klasse skal have en uddannelsesplan,
- at kvalitetsudviklingen yderligere kan understøttes ved, at de interne skoler kan indgå som et tillæg til kvalitetsrapporterne. Forslaget kan medvirke til at understøtte et tættere samarbejde mellem skolemyndigheden i skolekommunen, folkeskolerne og de interne skoler i forbindelse med aflæggelse af test og prøver og danne grundlag for netværk og kompetenceudvikling af lederne og lærerne.

Baggrund

Afdækningen af reglerne og praksis om anbragte børn og unges skolegang viser, at der er behov for at give både myndigheder og institutioner yderligere incitament til at fokusere på vigtigheden af, at anbragte børn og unge får en undervisning, der lever op til kravene i folkeskoleloven, afslutter deres skolegang med en afgangsprøve og får en uddannelsesplan som grundlag for videre uddannelse.

Vejledningen skal endvidere understøtte en helhedsorienteret indsats i forhold til anbragte børn og unge ved at vejlede kommunerne om, hvor der er mulighed for at sammentænke indsatsen i forhold til tilsyn, fx herunder krav til tilsyn med barnet eller den unge efter serviceloven og krav til tilsyn med undervisningen efter folkeskoleloven.

Arbejdsgruppen vurderer, at der er behov for aktivt at understøtte kommunerne og de interne skoler i implementeringen af de reviderede bekendtgørelser og vejledninger.

Forslag 7 Incitamentsstrukturer

- I forbindelse med Social- og Integrationsministeriets generelle indsats for at styrke vilkårene for anbragte børn og unge undersøges det, om det er muligt at indbygge incitamentsstrukturer i aftalerne mellem den anbringende kommune og anbringelsesstederne om fx resultater af skolegang, indslusning i den almindelige undervisning og overgang til videre uddannelse.

Baggrund

Forslaget skal give de interne skoler et større incitament til at yde en indsats, der giver de anbragte børn og unge et bedre grundlag for at gennemføre videre uddannelse. Det kan gøre det muligt at belønne de anbringelsessteder, der via en målrettet indsats bringer de anbragte børn og unge tættere på den ordinære folkeskole og uddannelsessystem.